

บทที่ 4

มาตรการทางกฎหมาย และหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับมลพิษทางแสง จากไฟถนนของประเทศไทย

จากการศึกษาในบทก่อนหน้าทำให้ทราบถึงความสำคัญ สาเหตุของปัญหามลพิษทางแสงจากไฟถนน รวมถึงแนวทางในการควบคุมและจัดการปัญหามลพิษทางแสงจากไฟถนน และมาตรการทางกฎหมาย ในการควบคุมและจัดการมลพิษทางแสงจากไฟถนนของต่างประเทศ

มลพิษทางแสงจากไฟถนนจะพบได้ส่วนใหญ่ในเมือง เขตชุมชน หรือบริเวณที่คนอาศัยอยู่หนาแน่น ในทางตรงกันข้ามชนบทของประเทศไทยยังประสบปัญหาการขาดแคลนไฟถนนเพื่อส่องสว่างในการคมนาคม ปัจจุบันยังไม่มีการศึกษาผลกระทบจากมลพิษทางแสงจากไฟถนนที่แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยประสบปัญหาดังกล่าว หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการควบคุมและจัดการมลพิษทางแสงจากไฟถนนก็ยังไม่ได้ตระหนักถึง อันส่งผลให้ไม่มีข้อกำหนด มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมและจัดการมลพิษทางแสงจากไฟถนนโดยเฉพาะ แต่ก็มีหลักเกณฑ์ในกฎหมายหลายฉบับที่สามารถนำมาปรับใช้เพื่อควบคุมและจัดการมลพิษทางแสงจากไฟถนนได้ โดยในบทนี้จะได้กล่าวถึงมาตรการทางกฎหมายที่จะใช้ในการควบคุมและจัดการมลพิษทางแสงจากไฟถนนในประเทศไทยที่มีอยู่ในปัจจุบัน รวมถึงหน่วยงานที่รับผิดชอบตามกฎหมายนั้น ๆ มีรายละเอียดดังนี้

4.1 มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมแหล่งกำเนิดแสงไฟถนน

ในการควบคุมมลพิษทางแสงจากไฟถนนในประเทศไทยนั้น มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่หลายฉบับ ซึ่งกฎหมายแต่ละฉบับก็มีหน่วยงานที่รับผิดชอบแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายในเรื่องนั้น ๆ ในการนี้ ผู้เขียนได้จำแนกมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมมลพิษทางแสงจากไฟถนนในประเทศไทยที่จะได้ทำการศึกษาวิเคราะห์โดยพิจารณาจากสาเหตุของปัญหามลพิษทางแสงจากไฟถนน โดยจำแนกมาตรการทางกฎหมายออกเป็น 2 มาตรการ ได้แก่ มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์แหล่งกำเนิดแสงไฟถนน และมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการติดตั้งไฟถนน

4.1.1 มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมมาตรฐานผลิตภัณฑ์แหล่งกำเนิดแสงไฟถนน

มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมมาตรฐานผลิตภัณฑ์แหล่งกำเนิดแสงไฟถนนในประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่หลายฉบับ ดังนี้

4.1.1.1 พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511

การควบคุมผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม จำต้องมีการกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์เพื่อให้ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ผลิตตามมาตรฐานที่กำหนด โดยใน มาตรา 8 ของพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 ได้ให้อำนาจคณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในการพิจารณากำหนด แก้ไข และยกเลิกมาตรฐานเพื่อเสนอรัฐมนตรี อนุญาตให้ใช้เครื่องหมายมาตรฐาน อนุญาตให้ทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐาน อนุญาตให้นำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐานเข้ามาเพื่อจำหน่ายในราชอาณาจักร พิจารณากำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการทำหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐาน ตามมาตรฐานของต่างประเทศหรือมาตรฐานระหว่างประเทศ¹

โดยคำว่า “มาตรฐาน” หมายความว่าถึง แบบ รูปร่าง เครื่องประกอบ คุณภาพ ความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม วัสดุที่จะนำมาทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม และความปลอดภัยอันเกี่ยวกับการทำผลิตภัณฑ์ และยังรวมถึงข้อกำหนดรายการอย่างอื่นอันเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมตามที่รัฐมนตรีประกาศหรือตามพระราชกฤษฎีกา²

ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมอุตสาหกรรม รัฐมนตรีอาจกำหนดแก้ไข ยกเลิกมาตรฐานสำหรับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมใด ๆ ตามข้อเสนอของคณะกรรมการได้³ ตามมาตรา 17 เพื่อความปลอดภัย ป้องกันความเสียหายอันอาจเกิดแก่ประชาชน หรือแก่กิจการอุตสาหกรรมหรือเศรษฐกิจของประเทศ จะกำหนดให้ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมชนิดใดต้องเป็นไปตามมาตรฐานก็ได้⁴

¹ พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 มาตรา 8

² พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 มาตรา 3

³ พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 มาตรา 15

⁴ พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 มาตรา 17

จากการศึกษาพบการกำหนดมาตรฐานอุตสาหกรรมเกี่ยวกับไฟถนน ดังนี้ มาตรฐานดวงโคมไฟฟ้าสำหรับใช้แสงสว่างบนถนน มอก.904 และ มอก.513 มาตรฐานหลอดฟลูออเรสเซนต์ มอก.236 มาตรฐานบัลลาสต์อิเล็กทรอนิกส์ใช้กับไฟฟ้ากระแสสลับสำหรับหลอดฟลูออเรสเซนต์ มอก. 1506 มาตรฐานบัลลาสต์อิเล็กทรอนิกส์ใช้กับไฟฟ้ากระแสสลับสำหรับหลอดฟลูออเรสเซนต์ เฉพาะด้านความปลอดภัย มอก 885 มาตรฐานตัวเก็บประจุสำหรับใช้ในวงจรหลอดฟลูออเรสเซนต์ และหลอดปล่อยประจุอื่น มอก. 191 มาตรฐานโกลด์สตาร์ทเตอร์สำหรับหลอดฟลูออเรสเซนต์ มอก.183 มาตรฐานท่อเหล็กกล้า มอก.276⁵

โดยมาตรฐานอุตสาหกรรมต่าง ๆ เป็นการกำหนดมาตรฐานทางวิศวกรรมของอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบเป็นไฟถนนทั้งหมด เช่น ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 3573 (พ.ศ. 2549) ออกตามความในพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 เรื่องกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมหลอดฟลูออเรสเซนต์ชั่วคราว เฉพาะด้านประสิทธิภาพพลังงาน เป็นการกำหนดระดับด้านประสิทธิภาพ ข้อกำหนดด้านประสิทธิภาพศักย์เริ่มต้น ข้อกำหนดมาตรฐานด้านประสิทธิภาพศักย์คงไว้ และข้อกำหนดดัชนีการทำให้เกิดสีทั่วไป⁶ ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 3548 (พ.ศ. 2549) ออกตามความในพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 เรื่อง กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมหลอดฟลูออเรสเซนต์ชั่วคราว เฉพาะด้านความปลอดภัย ซึ่งกำหนดมาตรฐานของหลอดฟลูออเรสเซนต์ทั่วไป⁷ ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 3685 (พ.ศ.2550) ออกตามความในพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 เรื่อง กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เสาเหล็กกล้าเคลือบสังกะสีสำหรับไฟฟ้าแสงสว่าง ซึ่งเป็นการกำหนดแบบ ความสูง เส้นผ่าศูนย์กลางภายนอก ความหนาของเสาไฟฟ้า มุมการยึดดวงโคมไฟฟ้า วัสดุการทำ คุณลักษณะที่ต้องการ เครื่องหมายและฉลาก⁸ แต่ไม่พบการกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ไฟถนนที่คำนึงผลกระทบจากมลพิษทางแสงจากไฟถนนแต่อย่างใด

ในการควบคุมผลิตภัณฑ์แหล่งกำเนิดแสงไฟถนนในต่างประเทศนั้น มาตรฐานรัฐอิตาลีได้กำหนดให้บริษัทผู้ผลิต ส่งออก หรือจัดหาระบบแสงไฟ จะต้องประทับตราผลิตภัณฑ์ให้ทราบว่

⁵ สืบค้นจาก <<http://library.tisi.go.th/T/Info-act/detail/M7/pdf/7.4appoint2551.pdf>>

⁶ ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 3573 (พ.ศ. 2549)

⁷ ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 3548 (พ.ศ. 2549)

⁸ ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 3685 (พ.ศ.2550)

อุปกรณ์นั้นไม่ก่อให้เกิดมลพิษทางแสง ทั้งต้องแสดงคำแนะนำในการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ถูกต้อง⁹ ในลักษณะเดียวกันนี้ คณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ซึ่งมีอำนาจในการกำหนดกำกับ ดูแล มาตรฐานผลิตภัณฑ์¹⁰ จึงอาจกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์แหล่งกำเนิดแสงไฟถนนไว้เป็นการเฉพาะ เพื่อให้ผู้ซื้อทราบว่าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเมื่อนำมาติดตั้งจะไม่ก่อให้เกิดมลพิษทางแสง

4.1.1.2 พระราชบัญญัติการไฟฟ้านครหลวง พ.ศ. 2501

การไฟฟ้านครหลวงมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งประการหนึ่ง คือ เพื่อการผลิต จัดให้ได้มา และจำหน่ายพลังงานไฟฟ้าตลอดจนการคมนาคมที่ใช้พลังงานไฟฟ้าเป็นกิจการสาธารณูปโภค¹¹ และการไฟฟ้านครหลวงมีอำนาจในการกำหนดประเภท ขนาด และมาตรฐานของสายส่งศักย์สูง ย่อย หรือสายส่งศักย์ต่ำ ซึ่งรวมทั้งเครื่องอุปกรณ์อื่น ๆ เพื่อให้ถูกต้องตามหลักวิชา รวมถึงการซื้อ จัดหา จำหน่าย เช่า ให้เช่า เช่าซื้อ ให้เช่าซื้อ ยืม ให้ยืม และดำเนินเกี่ยวกับเครื่องใช้ บริการ และความสะดวกต่าง ๆ ของการไฟฟ้านครหลวง¹² การไฟฟ้านครหลวงจึงมีบทบาทในการกำหนด อุปกรณ์ให้แสงสว่างแก่ถนน ตลอดจนกำหนดวิธีการติดตั้งไฟถนน

สำหรับผู้มีอำนาจในการกำหนดและวางข้อบังคับคือ คณะกรรมการการไฟฟ้านครหลวง¹³ และคณะกรรมการการไฟฟ้านครหลวงได้วางข้อบังคับการไฟฟ้านครหลวงว่าด้วยการให้บริการในเชิงธุรกิจ พ.ศ. 2543 ข้อ 8 ให้อำนาจหน่วยงานที่ให้บริการแก่บุคคลภายนอกมีอำนาจในการกำหนดประเภท ชนิด ยี่ห้อของสินค้าในการให้บริการได้ตามความเหมาะสม หรือตามความประสงค์ของลูกค้า¹⁴ นั้นแสดงให้เห็นว่าหน่วยงานที่ให้บริการในกรณีมีผู้ขอบริการให้ติดตั้งไฟถนน มีอำนาจในการกำหนดชนิด ยี่ห้อสินค้าที่จะให้บริการหมายความว่าความรวมถึงประเภทของหลอดไฟ และเสาไฟถนนด้วย และหากมีการกำหนดประเภทของหลอดไฟ เสาไฟ ตลอดจนรายละเอียดการติดตั้งก็จะนับว่าเป็นการควบคุมมลพิษที่แหล่งกำเนิด

⁹ Law of the Lombardy Region no. 03/27/2000 Article 6, 8.

¹⁰ พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 มาตรา 8

¹¹ พระราชบัญญัติการไฟฟ้านครหลวง พ.ศ. 2501 มาตรา 7

¹² พระราชบัญญัติการไฟฟ้านครหลวง พ.ศ. 2501 มาตรา 13

¹³ พระราชบัญญัติการไฟฟ้านครหลวง พ.ศ. 2501 มาตรา 20,23,41

¹⁴ ข้อบังคับการไฟฟ้านครหลวงว่าด้วยการให้บริการในเชิงธุรกิจ พ.ศ. 2543 ข้อ 8 (2)

ประกอบกับข้อบังคับการไฟฟ้านครหลวง ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2533 ข้อที่ 7 ได้วางหลักว่าการซื้อ ให้พยายามส่งเสริมผลิตภัณฑ์ของคนไทย หรือผลิตภัณฑ์ที่ผลิตหรือประกอบขึ้นในประเทศไทย¹⁵ ในทำนองเดียวกันคณะกรรมการการไฟฟ้านครหลวงจึงอาจออกข้อบังคับการไฟฟ้านครหลวงในการกำหนดประเภทของอุปกรณ์ให้แสงถนน ว่าให้ใช้เฉพาะอุปกรณ์ที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษทางแสงได้

4.1.1.3 พระราชบัญญัติการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2503

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจัดตั้งโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิต จัดให้ได้มา จัดส่ง และจำหน่ายพลังงานไฟฟ้าเป็นกิจการสาธารณูปโภค¹⁶ และมีอำนาจในการจัดซื้อ จัดหา จำหน่าย เกี่ยวกับเครื่องใช้ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค¹⁷ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจึงอาจกำหนดรายละเอียดอุปกรณ์ให้แสงสว่างแก่ถนนที่จะต้องใช้ในการกิจการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคได้

ข้อบังคับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคว่าด้วยการซื้อ พ.ศ. 2543 ข้อ 14 และข้อบังคับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคว่าด้วยการจ้าง พ.ศ. 2543 ข้อ 14 ได้กำหนดหลักเกณฑ์การซื้อ และการจ้างพัสดุ ทำนองเดียวกัน กล่าวคือ มีการกำหนดให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 ว่าในกรณีพัสดุที่ต้องการซื้อหรือจ้างมีประกาศกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมแล้ว ให้กำหนดรายละเอียดหรือคุณลักษณะเฉพาะตามมาตรฐานอุตสาหกรรม หรือเพื่อความสะดวกจะระบุหมายเลขมาตรฐานก็ได้¹⁸

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าหากมีมาตรการทางกฎหมายในการกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระบบให้แสงสว่างแก่ถนน ก็จะส่งผลถึงการจัดซื้อจัดจ้างอุปกรณ์ให้แสงสว่างแก่ถนนของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคที่ได้วางประกาศกำหนดให้สอดคล้องไว้แล้ว หรืออย่างไรก็ดี การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคซึ่งมีอำนาจในการออกประกาศกำหนดก็อาจออกประกาศกำหนดให้การจัดซื้อจัดจ้างผลิตภัณฑ์ให้แสงสว่างกับถนนต้องจัดซื้อจัดจ้างอุปกรณ์ให้แสงสว่างกับถนนที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษทางแสงไว้โดยเฉพาะก็ได้

¹⁵ ข้อบังคับการไฟฟ้านครหลวง ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2533 ข้อ 7

¹⁶ พระราชบัญญัติการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2503 มาตรา 8

¹⁷ พระราชบัญญัติการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2503 มาตรา 13

¹⁸ ข้อบังคับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคว่าด้วยการซื้อ พ.ศ. 2543 ข้อ 14

4.1.2 มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการติดตั้งไฟถนน

มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการติดตั้งไฟถนนในประเทศไทย มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่หลายฉบับ ดังนี้

4.1.2.1 พระราชบัญญัติส่งเสริมกิจการไฟฟ้า พ.ศ. 2489

พระราชบัญญัติส่งเสริมกิจการไฟฟ้า พ.ศ. 2489 ได้บัญญัติให้อำนาจผู้ประกอบการไฟฟ้าในการเข้าไปซึ่ง ผังสายไฟฟ้า ปัก ตั้งเสาไฟฟ้า โดยตามมาตรา 5 และมาตรา 6 พระราชบัญญัติส่งเสริมกิจการไฟฟ้า พ.ศ. 2489 ได้วางหลักว่าการติดตั้งว่า ในการซึ่ง ผังสายไฟฟ้า ปัก ตั้งเสาไฟฟ้าในพื้นที่ดินบุคคลใด ๆ หรือสิ่งก่อสร้างที่อยู่เหนือทางสัญจรของประชาชน ผู้ประกอบการอาจยื่นคำร้องพร้อมด้วยแผนผังและรายละเอียดต่ออธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมืองเพื่อขออนุญาต ซึ่งถ้าการกระทำนั้นเป็นประโยชน์ต่อชุมชน ไม่มีทางอื่นที่จะทำได้ และพื้นดินไม่ใช่พื้นดินที่มีโรงเรือนหรือประกอบกับโรงเรือนนั้น อธิบดีก็มีอำนาจสั่งอนุญาต¹⁹ และในการตรวจตราหรือซ่อมแซมสายไฟฟ้าหรือเสาไฟฟ้า ช่างสายไฟฟ้ายังมีอำนาจเข้าไปในที่เอกชนได้โดยแจ้งให้ผู้เจ้าของ หรือผู้ครอบครองทราบ²⁰ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการให้อำนาจแก่ผู้ประกอบการเข้าไปซึ่ง ผังสายไฟฟ้า ปัก ตั้งเสาไฟฟ้า โดยไม่ได้กำหนดรายละเอียดการติดตั้งแต่อย่างใด

อย่างไรก็ตาม ในมาตรา 14 พระราชบัญญัติส่งเสริมกิจการไฟฟ้า พ.ศ. 2489 ได้กำหนดให้การส่งกระแสไฟฟ้า ผู้ประกอบการไฟฟ้าจะต้องใช้สายไฟฟ้าและต้องปฏิบัติการติดตั้งสายไฟฟ้า เสาไฟฟ้าและให้แสงสว่างในสาธารณสถานตามที่กำหนดในกฎกระทรวง²¹ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยซึ่งรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่ได้ใช้อำนาจออกกฎกระทรวงในการกำหนดชนิด ประเภทของสายไฟฟ้า ตลอดจนการติดตั้งเสาไฟฟ้า และแสงสว่างในที่สาธารณแต่อย่างใด

¹⁹ พระราชบัญญัติส่งเสริมกิจการไฟฟ้า พ.ศ. 2489 มาตรา 4, 5

²⁰ พระราชบัญญัติส่งเสริมกิจการไฟฟ้า พ.ศ. 2489 มาตรา 9

²¹ พระราชบัญญัติส่งเสริมกิจการไฟฟ้า พ.ศ. 2489 มาตรา 14

4.1.2.2 พระราชบัญญัติการไฟฟ้านครหลวง พ.ศ. 2501

การติดตั้งเสาไฟเพื่อให้แสงสว่างถนนเป็นอำนาจประการหนึ่งของการไฟฟ้านครหลวง²² ซึ่งในการติดตั้งเสาไฟต่าง ๆ พนักงานของการไฟฟ้านครหลวงมีอำนาจในการใช้สอยหรือเข้าครอบครองอสังหาริมทรัพย์ที่อยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่นที่มีใช้เคหสถานของเอกชนภายใต้เงื่อนไขเท่าที่จำเป็นในการสำรวจระบบการส่งพลังงานไฟฟ้าและป้องกันอันตรายหรือความเสียหายอันเกิดจากระบบการส่งพลังงานไฟฟ้า และจะต้องแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ทราบล่วงหน้าในเวลาอันสมควร²³ และการไฟฟ้านครหลวงยังมีอำนาจเดินสายไฟข้ามพื้นดินบุคคลอื่นได้ รวมทั้งการปัก หรือตั้งเสา หรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ลงในหรือบนพื้นดินของบุคคลใด ๆ หากพื้นดินนั้นไม่ใช่พื้นดินอันเป็นที่ตั้งของโรงเรือน อย่างไรก็ตาม การไฟฟ้านครหลวงจะต้องจ่ายค่าตอบแทนในการใช้ที่ดินแก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยจำนวนเงินที่เป็นธรรม²⁴ หรือในกรณีมีความจำเป็นจะต้องได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์นั้นถ้าไม่ได้ตกลงเป็นอย่างอื่น การไฟฟ้านครหลวงก็อาจดำเนินการเวนคืนโดยใช้กฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์²⁵

จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติการไฟฟ้านครหลวง พ.ศ. 2501 เป็นการให้อำนาจพนักงานของการไฟฟ้านครหลวงเข้าไปในพื้นที่เอกชนเพื่อทำการสำรวจระบบการส่งพลังงานไฟฟ้า เดินสายไฟ ปัก ตั้งเสาและอุปกรณ์ต่าง ๆ แต่ก็ไม่ได้กำหนดรายละเอียดในการติดตั้งไฟถนน

4.1.2.3 พระราชบัญญัติการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2503

การติดตั้งไฟถนนในความรับผิดชอบของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พระราชบัญญัติการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2503 ได้ให้อำนาจพนักงานของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคในการเข้าไปใช้สอยหรือเข้าครอบครองอสังหาริมทรัพย์ในความครอบครองของบุคคลอื่นได้เป็นการชั่วคราว หากจำเป็นเพื่อสำรวจระบบส่งพลังงานไฟฟ้าและป้องกันอันตรายหรือความเสียหายที่เกิดแก่ระบบส่งพลังงานไฟฟ้า และต้องแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ทราบล่วงหน้า²⁶ เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่ากฎหมายได้บัญญัติให้อำนาจเจ้าพนักงานเกี่ยวกับการเข้าไปติดตั้งไฟถนนแต่ไม่ได้กำหนดรายละเอียดในการติดตั้ง และกฎหมายยังให้อำนาจเกี่ยวกับการเดินสายข้าม เนื้อพื้นดิน

²² พระราชบัญญัติการไฟฟ้านครหลวง พ.ศ. 2501 มาตรา 13, 23

²³ พระราชบัญญัติการไฟฟ้านครหลวง พ.ศ. 2501 มาตรา 34

²⁴ พระราชบัญญัติการไฟฟ้านครหลวง พ.ศ. 2501 มาตรา 34

²⁵ พระราชบัญญัติการไฟฟ้านครหลวง พ.ศ. 2501 มาตรา 34

²⁶ พระราชบัญญัติการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2503 มาตรา 34

ของบุคคล หรือบักเส้าหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ลงในหรือบนพื้นดินของบุคคล²⁷ ได้เช่นกัน เจตนารมณ์ก็ด้วยอำนวยความสะดวกให้แก่เจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานและเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคในการจัดพลังงานไฟฟ้าเป็นกิจการสาธารณูปโภค²⁸

4.1.2.4 พระราชบัญญัติคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก พ.ศ. 2521

พระราชบัญญัติคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก พ.ศ. 2521 ได้กำหนดคณะกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่ง คือ คณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก โดยคณะกรรมการชุดนี้มีอำนาจหน้าที่ประการหนึ่งคือ กำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับการจัดระบบการจราจรทางบกเสนอต่อคณะรัฐมนตรี และเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับจราจรทางบก ซึ่งการจัดระบบการจราจรทางบกหมายความถึง การจัดระบบการสัญจรของยานพาหนะ และของคนเดินเท้าในทางบกทั้งที่มีอยู่แล้วและที่จะมีในอนาคต เพื่อให้การคมนาคมเป็นไปด้วยความปลอดภัย²⁹ ดังนั้น คณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบกจึงมีบทบาทอำนาจในการกำหนดนโยบายหลักในการจราจรเกี่ยวกับความปลอดภัย และแสงสว่างในการสัญจรนับเป็นองค์ประกอบหนึ่งในความปลอดภัยในการจราจร คณะกรรมการจัดระบบจราจรทางบกจึงอาจกำหนดนโยบายในการติดตั้งไฟถนนที่เหมาะสมไม่ก่อให้เกิดมลพิษทางแสงได้ แต่จากการศึกษายังไม่พบการกำหนดในลักษณะดังกล่าว

และพระราชบัญญัตินี้ยังได้กำหนดให้จัดตั้งสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจรขึ้น ซึ่งสำนักงานนี้มีอำนาจประการหนึ่งคือการวิเคราะห์และกลั่นกรองความเหมาะสมด้านเทคนิค สิ่งแวดล้อม ตลอดจนการพิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบกให้มีการปรับปรุง แก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการจราจรทางบกหรือกฎหมายอื่นที่มีผลกระทบต่อการจัดระบบจราจรทางบกให้เหมาะสมกับสถานการณ์³⁰

4.1.2.5 พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติทางหลวง มาตรา 4 บัญญัติว่า “ทางหลวง” หมายความว่า ทางหรือถนนซึ่งจัดไว้เพื่อประโยชน์ในการจราจรสาธารณะทางบกไม่ว่าในระดับพื้นดิน ใต้หรือเหนือพื้นดิน หรือ

²⁷ พระราชบัญญัติการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2503 มาตรา 36

²⁸ พระราชบัญญัติการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2503 มาตรา 8

²⁹ พระราชบัญญัติคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก พ.ศ. 2521 มาตรา 3 มาตรา 5

³⁰ พระราชบัญญัติคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก พ.ศ. 2521 มาตรา 10

ใต้หรืออสังหาริมทรัพย์อย่างอื่น นอกจากทางรถไฟและหมายความรวมถึงที่ดิน พืช พันธุ์ไม้ทุกชนิด สะพาน ท่อหรือรางระบายน้ำ อุโมงค์ ร่องน้ำ กำแพงกันดิน เขื่อน รั้ว หลักสำรวจ หลักเขต หลักระยะป้ายจราจร เครื่องหมายจราจร เครื่องหมายสัญญาณ เครื่องสัญญาณไฟฟ้า เครื่องสัญญาณที่จอดรถ ที่พักคนโดยสาร ที่พักริมทาง เรือหรือพาหนะสำหรับขนส่งข้ามฟาก ท่าเรือสำหรับขึ้นหรือลงเรือและอาคารหรือสิ่งอื่นอันเป็นอุปกรณ์งานทางบรรดาที่มีอยู่หรือที่ได้จัดไว้ในเขตทางหลวงเพื่อประโยชน์แก่งานทางหรือผู้ใช้ทางหลวงนั้นด้วย”³¹

ไฟถนนจึงเป็นส่วนหนึ่งของคำว่า “ทางหลวง” ตามนิยามนี้ โดยไฟถนนเป็นอุปกรณ์ที่มีอยู่หรือจัดไว้ในเขตทางหลวงเพื่อประโยชน์หรือผู้ใช้ทางหลวงนั้น โดยผู้มีหน้าที่ในการกำกับ ตรวจสอบควบคุม ในทางหลวงพิเศษ ทางหลวงแผ่นดิน และทางหลวงสัมปทาน คืออธิบดีกรมทางหลวง ส่วนในกรุงเทพมหานคร ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นผู้กำกับตรวจสอบ และควบคุมทางหลวง³²

อย่างไรก็ตาม ทั้งในทางหลวงพิเศษ ทางหลวงสัมปทาน และทางหลวงท้องถิ่น อธิบดีกรมทางหลวงเป็นผู้มีอำนาจในการกำหนดมาตรฐานและลักษณะของทางหลวงและงานทาง ซึ่งรวมทั้งเสาพาดสายต่าง ๆ ตลอดจนควบคุมในทางวิชาการ³³ ในส่วนผู้อำนวยการทางหลวงมีอำนาจกำหนดมาตรการในการจัดการเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม และการป้องกันอุบัติเหตุ³⁴

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า อธิบดีกรมทางหลวงมีอำนาจในการกำหนดมาตรฐานต่าง ๆ เพื่อป้องกันมลพิษทางแสงได้ และผู้อำนวยการทางหลวงมีอำนาจกำหนดมาตรการในการจัดการเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมบริเวณใกล้เคียงถนนเพื่อให้ไม่ได้รับผลกระทบต่อมลพิษทางแสงได้ แต่จากการศึกษาไม่พบว่าอธิบดีกรมทางหลวง และผู้อำนวยการทางหลวงได้กำหนดมาตรการใด ๆ เพื่อควบคุมและจัดการมลพิษทางแสงจากไฟถนน

4.1.2.6 พระราชบัญญัติการเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2537

การเคหะแห่งชาติมีวัตถุประสงค์ในการตั้งประการหนึ่งคือ เพื่อจัดให้มีอาคารสิ่งปลูกสร้างที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัยแก่ประชาชน และจัดให้มีสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และสิ่งอำนวยความสะดวก

³¹ พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 มาตรา 4

³² พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 มาตรา 19 และมาตรา 21

³³ พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 มาตรา 25 และมาตรา 26

³⁴ พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 มาตรา 37 และมาตรา 47

สะดวกแก่ผู้อยู่อาศัยด้วย³⁵ และเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการเคหะแห่งชาติ กฎหมายจึงบัญญัติกำหนดคณะกรรมการการเคหะแห่งชาติขึ้นเพื่อบริหาร ทั้งยังได้กำหนดความรู้ความสามารถของกรรมการ และผู้ว่าการการเคหะแห่งชาติประการหนึ่งคือต้องมีความชัดเจนเกี่ยวกับการสาธารณูปโภค³⁶ ด้วยการเคหะแห่งชาติมีภาระหน้าที่หลักเกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่อยู่อาศัยจึงจะปฏิเสธไม่ได้เลยว่าต้องมีถนนเป็นองค์ประกอบหลักด้วย และองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้ก็คือไฟถนนเพื่อสร้างความปลอดภัยในการสัญจร ซึ่งคณะกรรมการการเคหะแห่งชาติมีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมดูแลโดยการออกข้อบังคับ³⁷ เกี่ยวกับการจัดให้มีไฟถนนได้

ในกรณีที่มีการจัดตั้งนิติบุคคลชุมชนการเคหะ ซึ่งจะสามารถจัดตั้งได้เมื่อการเคหะเป็นเคหะที่มีเจ้าของเคหะเกินสามในสี่ของโครงการ และโครงการนั้นมีตั้งแต่สองร้อยหน่วยขึ้นไป³⁸ นิติบุคคลเคหะ ก็มีอำนาจจัดวางระเบียบเกี่ยวกับการจราจร และมีอำนาจในการดูแล รักษา ใช้สาธารณูปโภคที่ใช้ร่วมกัน³⁹ ดังนั้น นิติบุคคลชุมชนการเคหะจึงอาจวางระเบียบในการติดตั้งไฟถนนในบริเวณการเคหะนั้นได้ เพื่อให้แสงไฟถนนในการเคหะไม่ก่อให้เกิดมลพิษทางแสง และถือเป็นส่วนร่วมของผู้ได้รับมลพิษในการควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดโดยตรง แต่จากการศึกษาในปัจจุบันไม่พบการกำหนดระเบียบในการติดตั้งไฟถนนของการเคหะทั้งจากคณะกรรมการการเคหะแห่งชาติ และจากนิติบุคคลชุมชนการเคหะแต่อย่างใด

4.1.2.7 พระราชบัญญัติทางหลวงสัมปทาน พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติทางหลวงสัมปทาน พ.ศ. 2542 บัญญัติขึ้นเพื่อบังคับใช้กรณีที่รัฐสัมปทานให้เอกชนเข้ามาสร้างหรือบำรุงรักษาทางหลวง ซึ่งสิ่งหนึ่งที่จะต้องทำก็คือการบำรุงรักษาทางหลวงคือ การดูแลรักษาหรือซ่อมแซมทางหลวงสัมปทานและอุปกรณ์ทางหลวงสัมปทานเพื่อให้คงสภาพดีตามปกติ แข็งแรง ยืดอายุการใช้งาน ตลอดจนติดตั้งเสริมแต่งอุปกรณ์ทางหลวงสัมปทานเพื่อให้ทางหลวงสัมปทานมีสภาพสมบูรณ์ยิ่งขึ้น หรือมีความสะดวกปลอดภัยแก่ผู้ใช้ ซึ่งคำว่า “อุปกรณ์ทางหลวงสัมปทาน” ตามพระราชบัญญัติทางหลวงสัมปทานนี้ ได้หมายความรวมถึง

³⁵ พระราชบัญญัติการเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2537 มาตรา 3 ,6,9

³⁶ พระราชบัญญัติการเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2537 มาตรา 11 ,12

³⁷ พระราชบัญญัติการเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2537 มาตรา 16

³⁸ พระราชบัญญัติการเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2537 มาตรา 25/2 ,25/10

³⁹ พระราชบัญญัติการเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2537 มาตรา 25/10, 25/11

สิ่งอื่นที่ต้องมีเพื่อการบำรุงรักษาและการประกอบกิจการทางหลวงสัมปทาน⁴⁰ ไฟถนนจึงอยู่ในความหมายของอุปกรณ์ทางหลวงสัมปทาน จากการศึกษาไม่พบการกำหนดมาตรฐานในการควบคุมและจัดการมลพิษทางแสงจากไฟถนน แต่ในการให้สัมปทานรัฐอาจกำหนดมาตรการในการควบคุมควบคุมและจัดการมลพิษทางแสงได้ ดังนี้

การสัมปทานในขั้นต้นแรก อธิบดีกรมทางหลวงเป็นผู้มีอำนาจในการออกประกาศเชิญชวนซึ่งการยื่นขอรับสัมปทานและการให้สัมปทานตลอดจนคุณสมบัติของผู้ยื่นคำขอรับสัมปทานเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง⁴¹ ในขั้นนี้จึงเป็นกระบวนการแรกในการเริ่มต้นการขอสัมปทาน จึงอาจเป็นขั้นตอนหนึ่งในการควบคุมมลพิษทางแสง โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมซึ่งรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ อาจกำหนดหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขในกฎกระทรวงเพื่อให้การติดตั้งไฟถนนในทางหลวงสัมปทานซึ่งถือเป็นอุปกรณ์ทางหลวงไม่ก่อให้เกิดมลพิษทางแสง

ภายหลังจากที่มีการให้สัมปทานทางหลวงแล้ว อธิบดีกรมทางหลวงซึ่งรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ก็มีอำนาจในการกำกับ ตรวจสอบ และควบคุม โดยอาจแจ้งให้ผู้รับสัมปทานปฏิบัติการอันเกี่ยวข้องด้วยความปลอดภัยของประชาชนได้ โดยอาจกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติการนั้น⁴² นี้จึงเป็นอำนาจหนึ่งซึ่งอธิบดีกรมทางหลวงสามารถแจ้งให้ผู้รับสัมปทานทางหลวงติดตั้งไฟถนนที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษทางแสงจากไฟถนนได้ โดยอาจกำหนดระยะเวลาในการติดตั้งพร้อมด้วย

4.1.2.8 พระราชบัญญัติการทางพิเศษแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2550

คำนิยามของ มาตรา 4 พระราชบัญญัติการทางพิเศษแห่งประเทศไทย ได้ให้ความหมายของคำว่า “ทางพิเศษ” รวมถึงสิ่งอื่นใดที่จัดไว้ในเขตทางเพื่ออำนวยความสะดวก หรือเพื่อความปลอดภัยเกี่ยวกับงานทางพิเศษ⁴³ ไฟถนนจึงอยู่ในความหมายของทางพิเศษ โดยพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวได้จัดตั้งการทางพิเศษแห่งประเทศไทยขึ้น โดยการทางพิเศษแห่งประเทศไทยมีอำนาจหลักคือการสร้างจัดให้มี บำรุง รักษาทางพิเศษ ตลอดจนการดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการทางพิเศษ⁴⁴

⁴⁰ พระราชบัญญัติทางหลวงสัมปทาน พ.ศ. 2542 มาตรา 4

⁴¹ พระราชบัญญัติทางหลวงสัมปทาน พ.ศ. 2542 มาตรา 7

⁴² พระราชบัญญัติทางหลวงสัมปทาน พ.ศ. 2542 มาตรา 25

⁴³ พระราชบัญญัติการทางพิเศษแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 4

⁴⁴ พระราชบัญญัติการทางพิเศษแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 8

และมีอำนาจประการหนึ่ง คือ กำหนดมาตรการเพื่อความปลอดภัยเกี่ยวกับการใช้ และการรักษาทางพิเศษ และการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในเขตทางพิเศษ ตลอดจนวางแผน สักรวจ และออกแบบเกี่ยวกับการสร้างหรือขยายทางพิเศษ⁴⁵

การทางพิเศษจึงมีอำนาจในการกำหนดมาตรการเกี่ยวกับการติดตั้งไฟถนน เพราะไฟถนนเป็นอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับการใช้ทาง ตลอดจนการวางแผน ออกแบบการสร้างทาง ซึ่งหากมีความตระหนักถึงผลกระทบของมลพิษทางแสงจากไฟถนนของบริเวณสองข้างทาง การออกแบบและการก่อสร้างการทางติดตั้งก็ต้องกำหนดให้การติดตั้งไฟถนนไม่ก่อให้เกิดมลพิษทางแสงแก่สองข้างทาง

แต่จากการศึกษาไม่พบการวางกำหนดมาตรการการติดตั้งไฟถนน หรือข้อกำหนดในการวางแผน ออกแบบสร้างทาง ที่เกี่ยวกับไฟถนนแต่อย่างใด

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการติดตั้งไฟถนนในประเทศไทย โดยส่วนใหญ่ กฎหมายให้อำนาจของเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินั้น ๆ ในการเข้าไปติดตั้ง ปักเสา ตลอดจนดูแลรักษา ซ่อมแซมเท่านั้น ไม่ได้มีการกำหนดรายละเอียดในการควบคุมการติดตั้งไฟถนนไว้โดยเฉพาะ ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายต่างประเทศ ซึ่งบัญญัติกำหนดรายละเอียดการติดตั้งไฟถนนตั้งแต่ขั้นตอนก่อนการติดตั้งว่าต้องได้รับอนุญาตจากผู้ตรวจสอบของรัฐ หรือวิศวกรผู้เชี่ยวชาญด้านแสงสว่าง⁴⁶ มีการกำหนดคุณสมบัติลักษณะของอุปกรณ์ที่จะนำไปติดตั้งเป็นไฟถนน วิธีการติดตั้ง⁴⁷ ในบางประเทศถึงขนาดจัดให้มีคณะกรรมการที่มีหน้าที่ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงการติดตั้งไฟถนน และออกระเบียบการติดตั้งไฟถนน⁴⁸

อย่างไรก็ตาม ตามบทบัญญัติของกฎหมายไทยกฎหมายได้ให้อำนาจในการออกข้อกำหนดรายละเอียดการติดตั้งไฟถนนไว้ แต่ปัจจัยสำคัญที่ทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีอำนาจ

⁴⁵ พระราชบัญญัติการทางพิเศษแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 10.

⁴⁶ Cochise Country Light Pollution Code Article 3.

⁴⁷ Night Sky Protection Act Section 7.

Health and Safety Code Chapter 425 Regulation of Certain Outdoor Lighting Sec.425 . 002.

Outdoor Lighting Control Act Chapter 136 42-136-4.

Cochise Country Light Pollution Code Article 4.

⁴⁸ Law of the Lombardy Region no. 03/27/2000 Article 1, 2.

เกี่ยวกับไฟถนนไม่ได้กำหนดมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมติดตั้งไฟถนนไม่ให้เกิดมลพิษทางแสงที่เกิดจาก ความไม่ตระหนักถึงผลกระทบจากมลพิษทางแสงจากไฟถนน

4.2 มาตรการทางกฎหมายในการจัดการมลพิษทางแสงจากไฟถนน

การจัดการมลพิษทางแสงจากไฟถนนในประเทศไทยนั้น มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่หลายฉบับ ซึ่งกฎหมายแต่ละฉบับก็มีหน่วยงานที่รับผิดชอบแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายในเรื่องนั้น ๆ ในกรณีนี้ผู้เขียนได้จำแนกมาตรการทางกฎหมายในการจัดการมลพิษทางแสงจากไฟถนนในประเทศไทยที่จะได้ทำการศึกษาวิเคราะห์โดยพิจารณาจากสาเหตุของปัญหามลพิษทางแสง โดยจำแนกมาตรการทางกฎหมายออกเป็น 3 มาตรการ ได้แก่ มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดเวลาเปิดปิดไฟถนน มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดความเข้มแสงของไฟถนน และมาตรการทางกฎหมายในการปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ไฟถนน

4.2.1 มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดเวลาเปิดปิดไฟถนน

มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดเวลาเปิดปิดไฟถนนในประเทศไทย มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่หลายฉบับ ดังนี้

4.2.1.1 พระราชบัญญัติการไฟฟ้านครหลวง พ.ศ. 2501

พระราชบัญญัติการไฟฟ้านครหลวง พ.ศ. 2501 ได้บัญญัติให้คณะกรรมการการไฟฟ้านครหลวงมีอำนาจกระทำการที่เกี่ยวกับหรือเนื่องในการจัดให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการไฟฟ้านครหลวง ซึ่งเป็นการบัญญัติให้อำนาจโดยรวมของคณะกรรมการการไฟฟ้านครหลวงไว้เพื่อรองรับหน้าที่อันเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการไฟฟ้านครหลวงนอกเหนือจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา 13⁴⁹ นอกจากนั้น กฎหมายยังบัญญัติให้อำนาจผู้ว่าการการไฟฟ้านครหลวงให้มีอำนาจวางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของการไฟฟ้านครหลวง เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับข้อบังคับที่คณะกรรมการการไฟฟ้านครหลวงกำหนดไว้⁵⁰ แต่จากการศึกษาไม่พบบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับรายละเอียดการ

⁴⁹ พระราชบัญญัติการไฟฟ้านครหลวง พ.ศ. 2501 มาตรา 13 และมาตรา 23

⁵⁰ พระราชบัญญัติการไฟฟ้านครหลวง พ.ศ. 2501 มาตรา 31

เปิดปิดไฟถนน และไม่พบว่าคณะกรรมการการไฟฟ้านครหลวง หรือผู้ว่าการการไฟฟ้านครหลวง ได้ใช้อำนาจออกข้อบังคับหรือวางระเบียบเกี่ยวกับเรื่องการเปิดปิดไฟถนนแต่อย่างใด

4.2.1.2 พระราชบัญญัติการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2503

คณะกรรมการการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ตามพระราชบัญญัติการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2503 มาตรา 23(4) มีอำนาจวางข้อบังคับเกี่ยวกับระเบียบการปฏิบัติงาน⁵¹ คณะกรรมการการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจึงอาจข้อบังคับเพื่อเป็นแนวนโยบายปฏิบัติในการเปิดปิดไฟถนนในความรับผิดชอบของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคได้ อย่างไรก็ตาม ผู้ว่าการการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเองก็มีอำนาจในการบริหารการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค⁵² จึงมีอำนาจควบคุมบังคับบัญชากำหนดเวลาเปิดปิดไฟถนนให้เหมาะสมและไม่ก่อให้เกิดมลพิษ ทั้งยังอาจนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการเปิดปิดไฟถนนเพื่อให้การเปิดปิดไฟถนนมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่จากการศึกษาไม่พบการใช้อำนาจออกข้อบังคับหรือมีนโยบายเกี่ยวกับการเปิดปิดไฟถนน

4.2.1.3 พระราชบัญญัติคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก พ.ศ. 2521

ลักษณะเดียวกับมาตรการควบคุมการติดตั้งไฟถนน แม้พระราชบัญญัติคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก พ.ศ. 2521 ได้บัญญัติให้มีคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบกซึ่งมีอำนาจในการกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับการจัดระบบการจราจรทางบกเสนอต่อคณะรัฐมนตรี และเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับจราจรทางบก ซึ่งการจัดระบบการจราจรทางบกหมายความถึง การจัดระบบการสัญจรของยานพาหนะ และของคนเดินเท้าในทางบกทั้งที่มีอยู่แล้ว และที่จะมีในอนาคต เพื่อให้การคมนาคมเป็นไปด้วยความปลอดภัย⁵³ แต่จากการศึกษา คณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบกไม่ได้กำหนดข้อกำหนดใด ๆ เกี่ยวกับเวลาในการเปิดปิดไฟถนนแต่อย่างใด

⁵¹ พระราชบัญญัติการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2503 มาตรา 13, 23

⁵² พระราชบัญญัติการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2503 มาตรา 29

⁵³ พระราชบัญญัติคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก พ.ศ. 2521 มาตรา 3 มาตรา 5

4.2.1.4 พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 ได้กำหนดผู้มีหน้าที่ในการกำกับ ตรวจสอบ ควบคุม ทางหลวงและงานทางไว้ตามประเภทของทาง กล่าวคือ อธิบดีกรมทางหลวงมีหน้าที่กำกับ ตรวจสอบ และควบคุมทางหลวงพิเศษ ทางหลวงแผ่นดิน และทางหลวงสัมปทาน⁵⁴ อธิบดีกรมทางหลวงชนบทมีหน้าที่กำกับ ตรวจสอบ ทางหลวงและงานทางที่เกี่ยวกับทางหลวงชนบท⁵⁵ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร นายกเมืองพัทยา หรือผู้บริหารสูงสุดขององค์กรปกครองท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง แล้วแต่กรณี เป็นเจ้าหน้าที่กำกับตรวจสอบทางหลวง และงานทางที่เกี่ยวกับทางหลวงท้องถิ่น⁵⁶ จะเห็นได้ว่ากฎหมายบัญญัติให้อำนาจโดยรวมกับผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบ ควบคุม ส่วนในรายละเอียดในการตรวจสอบ ควบคุมไม่ได้กำหนดรายละเอียดไว้แต่ผู้รับผิดชอบก็อาจกำหนดเกี่ยวกับเวลาในการเปิดปิดไฟถนนได้ แต่จากการศึกษาไม่พบหลักเกณฑ์การกำหนดเวลาเปิดปิดไฟถนน

4.2.1.5 พระราชบัญญัติการเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2537

พระราชบัญญัติการเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2537 ได้กำหนดคณะกรรมการการเคหะแห่งชาติ ขึ้นให้มีอำนาจในการออกข้อบังคับเพื่อกำหนดนโยบายและควบคุมดูแลเกี่ยวกับสาธารณูปโภคที่อยู่อาศัยการเคหะ⁵⁷ การกำหนดเวลาเปิดปิดไฟถนนนับเป็นการควบคุมดูแลเกี่ยวกับสาธารณูปโภคในการเคหะอย่างหนึ่ง คณะกรรมการดังกล่าวจึงมีอำนาจในการกำหนดเกี่ยวกับเวลาการเปิดปิดไฟให้เหมาะสมได้ เพราะนอกจากเป็นการควบคุมมลพิษทางได้แล้วยังเป็นการประหยัดพลังงานอีกด้วย กรณีที่มีการจัดตั้งนิติบุคคลชุมชนการเคหะ โดยนิติบุคคลการเคหะจะจัดตั้งในกรณีที่มีเจ้าของเคหะเกินสามในสี่ของโครงการนั้น และโครงการนั้นมีตั้งแต่สองร้อยหน่วยขึ้นไป⁵⁸ซึ่งนิติบุคคลเคหะนั้นมีอำนาจจัดวางระเบียบเกี่ยวกับการจราจร และมีอำนาจในการดูแล รักษา ใช้สาธารณูปโภคที่ใช้ร่วมกัน⁵⁹ นิติบุคคลชุมชนการเคหะก็อาจวางระเบียบในเปิดปิดไฟถนนในบริเวณ

⁵⁴ พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 มาตรา 19

⁵⁵ พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 มาตรา 20

⁵⁶ พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 มาตรา 21

⁵⁷ พระราชบัญญัติการเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2537 มาตรา 16

⁵⁸ พระราชบัญญัติการเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2537 มาตรา 25/2 ,25/10

⁵⁹ พระราชบัญญัติการเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2537 มาตรา 25/10, 25/11

การเคหะนั้นได้ เพื่อให้แสงไฟถนนในการเคหะนั้นไม่ก่อให้เกิดมลพิษทางแสง และถือเป็นส่วนร่วมของผู้ได้รับมลพิษในการควบคุมมลพิษทางแหล่งกำเนิดโดยตรง แต่จากการศึกษาไม่พบการวางระเบียบกำหนดเกี่ยวกับการเปิดปิดไฟถนน

4.2.1.6 พระราชบัญญัติทางหลวงสัมปทาน พ.ศ. 2542

การเปิดปิดไฟถนน นับเป็นขั้นตอนในการจัดการภายหลังจากมีทางหลวงสัมปทานแล้ว พระราชบัญญัติทางหลวงสัมปทาน พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติให้อำนาจอธิบดีกรมทางหลวงในการกำหนด ตรวจตรา และควบคุม ทางหลวงสัมปทาน โดยมีอำนาจแจ้งให้ผู้รับสัมปทานปฏิบัติการใด ๆ อันเกี่ยวข้องด้วยความปลอดภัยของประชาชนได้ จึงอาจกำหนดเวลาให้ผู้รับสัมปทานปฏิบัติด้วยได้⁶⁰ จะเห็นได้ว่าด้วยอำนาจดังกล่าว หากอธิบดีกรมทางหลวงตระหนักถึงผลกระทบจากมลพิษทางแสงจากไฟถนนเพื่อความปลอดภัยต่อผู้อาศัยใกล้ทางสัมปทาน อธิบดีกรมทางหลวงจึงอาจแจ้งให้ผู้รับสัมปทานกำหนดมาตรการในการเปิดปิดไฟถนนได้เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้อาศัยใกล้ทางหลวงสัมปทาน

4.2.1.7 พระราชบัญญัติการทางพิเศษแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2550

การทางพิเศษแห่งประเทศไทย จัดตั้งโดยมีวัตถุประสงค์ในดำเนินงานเกี่ยวกับการทางพิเศษ⁶¹ ซึ่งคณะกรรมการการทางพิเศษแห่งประเทศไทยเป็นผู้มีอำนาจวางนโยบายและควบคุมดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการของการทางพิเศษแห่งประเทศไทย⁶² ซึ่งอำนาจในกิจการภายในขอบวัตถุประสงค์ของการทางพิเศษประการหนึ่ง คือ กำหนดมาตรการเพื่อความปลอดภัยเกี่ยวกับการใช้ทางพิเศษ การให้บริการ⁶³ ไฟฟ้าเพื่อให้แสงสว่างจึงเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความปลอดภัยแก่ผู้ใช้ทางพิเศษ อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติการทางพิเศษแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2550 ก็ไม่ปรากฏรายละเอียดมาตรการเกี่ยวกับการจัดการไฟถนนในทางพิเศษ การจัดการโดยทั่วไปจึงเป็นอำนาจในทางปฏิบัติ ดังนั้น คณะกรรมการการทางพิเศษแห่งประเทศไทยหากมีความมุ่งหมายที่จะจัดการมลพิษทางแสงจากไฟถนน ก็อาจกำหนดมาตรการในการเปิดปิดไฟถนนได้

⁶⁰ พระราชบัญญัติทางหลวงสัมปทาน พ.ศ. 2542 มาตรา 25

⁶¹ พระราชบัญญัติการทางพิเศษแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 10

⁶² พระราชบัญญัติการทางพิเศษแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 19

⁶³ พระราชบัญญัติการทางพิเศษแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 10

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่ากฎหมายที่ใช้บังคับเกี่ยวกับไฟถนนของประเทศไทยกำหนดให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับถนนที่จะต้องจัดให้มีอุปกรณ์ให้แสงสว่างกับถนน ซึ่งกฎหมายกำหนดไว้กว้าง ๆ ว่าเป็นอุปกรณ์เพื่อเสริมความปลอดภัยในการสัญจร ในส่วนเกี่ยวกับกำหนดเวลาเปิดปิดถนน เป็นเพียงรายละเอียดของหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับไฟถนนที่จะจัดการ กฎหมายไม่ได้กำหนดรายละเอียดระยะเวลาเปิดปิดไฟไว้ หัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบจึงอาจใช้อำนาจในการบริหารเพื่อกำหนดเวลาเปิดปิดไฟถนนได้

แตกต่างจากในต่างประเทศ ใน Law of the Lombardy Region no. 03/27/2000 ของสาธารณรัฐอิตาลีได้กำหนดเวลาเปิดปิดไฟถนนไว้โดยเฉพาะ⁶⁴ หรือในประเทศสหรัฐอเมริกา เช่น ใน Night Sky Protection Act ของรัฐนิวยอร์ก นอกจากจะกำหนดระยะเวลาในการเปิดปิดไฟสาธารณะแล้ว ยังกำหนดด้วยว่าอุปกรณ์ให้แสงสว่างต้องมีอุปกรณ์เปิดปิดไฟอัตโนมัติ⁶⁵ ซึ่งการนำเทคโนโลยีมาช่วยดำเนินการให้มาตรการจัดการมลพิษทางแสงด้วยการเปิดปิดไฟถนนเกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและนับเป็นทางเลือกหนึ่งในการบริหารจัดการเรื่องการเปิดปิดไฟถนนที่ควรจะนำมาใช้

4.2.2 มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดความเข้มแสงของไฟถนน

มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดความเข้มแสงของไฟถนนในประเทศไทย มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่หลายฉบับ ดังนี้

4.2.2.1 พระราชบัญญัติการไฟฟ้านครหลวง พ.ศ. 2501

มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดความเข้มแสงของไฟถนนที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการไฟฟ้านครหลวง พ.ศ. 2501 มีลักษณะเช่นเดียวกับมาตรการกำหนดการเปิดปิดไฟถนน คือไม่ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับความเข้มของแสงไฟถนนไว้ เช่นเดียวกันคณะกรรมการการไฟฟ้านครหลวงก็มีอำนาจในการกำหนดข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดระเบียบเกี่ยวกับความปลอดภัยในการใช้และการรักษาทรัพย์สินของการไฟฟ้านครหลวง ซึ่งรวมถึงการกำหนดระดับความเข้มของแสงที่

⁶⁴ Law of the Lombardy Region no. 03/27/2000 Article 6 2), 9 4.

⁶⁵ Night Sky Protection Act Section 5.

เหมาะสมของไฟถนนได้⁶⁶ นอกจากนั้น ยังเป็นอำนาจของผู้ว่าการไฟฟ้านครหลวงที่มีอำนาจระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของการไฟฟ้านครหลวง⁶⁷

4.2.2.2 พระราชบัญญัติการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2503

การกำหนดระดับความเข้มของไฟถนนนั้น จากการศึกษาพระราชบัญญัติการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2503 ไม่ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับระดับความเข้มของแสงไฟถนนไว้ ซึ่งหากต้องการกำหนดระดับความเข้มแสงของไฟถนนคณะกรรมการการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคมีอำนาจออกข้อบังคับว่าด้วยการปฏิบัติงาน⁶⁸ โดยการกำหนดระดับความเข้มของแสงไฟถนนที่เหมาะสมเพื่อการสัญจรไปมาของผู้ใช้รถใช้ถนนเป็นไปด้วยความปลอดภัย และไม่ส่งผลกระทบต่อประชาชนที่อยู่อาศัยใกล้ไฟถนน นอกจากนั้นแล้ว ผู้ว่าการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเองก็มีอำนาจหน้าที่บริหารกิจการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค⁶⁹ จึงอาจกำหนดระดับความเข้มของแสงไฟถนนที่อยู่ในความรับผิดชอบของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคที่เหมาะสมเพื่อลดมลพิษทางแสง

4.2.2.3 พระราชบัญญัติคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก พ.ศ. 2521

แม้พระราชบัญญัติคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก พ.ศ. 2521 ได้กำหนดคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบกให้มีอำนาจในการกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับการจัดระบบการจราจรทางบกเสนอต่อคณะรัฐมนตรี และเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับจราจรทางบก ซึ่งการจัดระบบการจราจรทางบกหมายความถึง การจัดระบบการสัญจรของยานพาหนะและของคนเดินเท้าในทางบกทั้งที่มีอยู่แล้วและที่จะมีในอนาคต เพื่อให้การคมนาคมเป็นไปด้วยความปลอดภัย⁷⁰ แต่จากการศึกษาคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบกไม่ได้กำหนดรายละเอียดระดับความเข้มของแสงไฟถนนไว้แต่อย่างใด ทำนองเดียวกันกับไม่ได้กำหนดเวลาในการเปิดปิดไฟถนนเช่นเดียวกัน

⁶⁶ พระราชบัญญัติการไฟฟ้านครหลวง พ.ศ. 2501 มาตรา 13,23

⁶⁷ พระราชบัญญัติการไฟฟ้านครหลวง พ.ศ. 2501 มาตรา 31

⁶⁸ พระราชบัญญัติการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2503 มาตรา 23

⁶⁹ พระราชบัญญัติการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2503 มาตรา 29

⁷⁰ พระราชบัญญัติคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก พ.ศ. 2521 มาตรา 3 มาตรา 5

4.2.2.4 พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535

ตามที่กล่าวไว้แล้วในมาตรการทางกฎหมายในการจัดการมลพิษทางแสงเกี่ยวกับการเปิดปิดไฟถนนว่า อธิบดีกรมทางหลวงมีหน้าที่กำกับ ตรวจสอบ และควบคุมทางหลวงพิเศษ ทางหลวงแผ่นดิน และทางหลวงสัมปทาน⁷¹ อธิบดีกรมทางหลวงชนบทมีหน้าที่กำกับ ตรวจสอบ ทางหลวงและงานทางที่เกี่ยวข้องกับทางหลวงชนบท⁷² นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี นายกองค้การบริหารส่วนตำบล ผู้ว่าราชการจังหวัดกรุงเทพมหานคร นายกเมืองพัทยา หรือผู้บริหารสูงสุดขององค์กรปกครองท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง แล้วแต่กรณี เป็นเจ้าหน้าที่กำกับ ตรวจสอบและควบคุมทางหลวง และงานทางที่เกี่ยวข้องกับทางหลวงท้องถิ่น⁷³

ซึ่งกฎหมายกำหนดให้อำนาจไว้กว้าง ๆ ในการกำกับ ตรวจสอบ และควบคุมทางหลวง ของผู้รับผิดชอบ โดยไม่ได้กำหนดรายละเอียดระดับความเข้มของแสงไฟถนนไว้ แต่อย่างไรก็ตามไฟถนนซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของทางหลวง⁷⁴ซึ่งมีเพื่อประโยชน์แก่งานทางหรือผู้ใช้ทาง แต่จากการศึกษาไม่พบการกำหนดระดับความเข้มของแสงไฟถนนไว้แต่อย่างใด ซึ่งบุคคลผู้กฎหมายกำหนดอำนาจหน้าที่ในการกำกับ ตรวจสอบ และควบคุมทางหลวง จึงอาจใช้อำนาจเพื่อกำหนดระดับความเข้มของแสงไฟถนนในส่วนทางหลวงที่ตนรับผิดชอบได้ แต่สิ่งที่ต้องพิจารณาประกอบหลักคือ ระดับความเข้มแสงที่กำหนดต้องอำนวยความสะดวก และสร้างความปลอดภัยในการสัญจรของผู้ใช้รถใช้ถนน

4.2.2.5 พระราชบัญญัติการเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2537

การกำหนดเวลาเปิดปิดไฟถนนของที่อยู่อาศัยการเคหะ คณะกรรมการการเคหะแห่งชาติมีอำนาจในการออกข้อบังคับเพื่อวางนโยบายและควบคุมดูแลเกี่ยวกับสาธารณูปโภคที่อยู่อาศัยการเคหะ⁷⁵จึงมีอำนาจในเกี่ยวกับการกำหนดความเข้มของแสงไฟถนนที่เหมาะสมได้

และในกรณีที่มีการจัดตั้งนิติบุคคลชุมชนการเคหะในกรณีที่มีเจ้าของเคหะเกินสามในสี่ของโครงการนั้น และโครงการนั้นมีตั้งแต่สองร้อยหน่วยขึ้นไป⁷⁶ นิติบุคคลเคหะก็มีอำนาจจัดวาง

⁷¹ พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 มาตรา 19

⁷² พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 มาตรา 20

⁷³ พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 มาตรา 21

⁷⁴ พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 มาตรา 4

⁷⁵ พระราชบัญญัติการเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2537 มาตรา 16

⁷⁶ พระราชบัญญัติการเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2537 มาตรา 25/2 ,25/10

ระเบียบเกี่ยวกับการจราจร และมีอำนาจในการดูแล รักษา ใช้ สาธารณูปโภคที่ใช้ร่วมกัน⁷⁷ ซึ่งรวมถึงไฟถนนในบริเวณที่อยู่อาศัยการเคหะ นิติบุคคลชุมชนการเคหะก็อาจวางระเบียบกำหนดความเข้มของไฟถนนในบริเวณการเคหะนั้นได้ เพื่อให้แสงไฟถนนในการเคหะนั้นไม่ก่อให้เกิดมลพิษทางแสง และถือเป็นส่วนร่วมของผู้ได้รับมลพิษในการควบคุมมลพิษทางแสงแห่งกำเนิดโดยตรง

4.2.2.5 พระราชบัญญัติทางหลวงสัมปทาน พ.ศ. 2542

มาตรการทางกฎหมายในการจัดการมลพิษทางแสงในเรื่องการกำหนดระดับความเข้มของแสงไฟถนน เท่าที่ศึกษาจากพระราชบัญญัติทางหลวงสัมปทาน พ.ศ.2542 ไม่พบมาตรการทางกฎหมายในการกำหนดความเข้มของแสงแต่อย่างใด แต่ด้วยอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมซึ่งมีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข การขอรับสัมปทาน⁷⁸ โดยอาจกำหนดในระดับนโยบายเกี่ยวกับระดับความเข้มของแสงไฟถนนที่เหมาะสมที่จะใช้ติดตั้งในทางหลวงสัมปทานได้ หรือในขั้นตอนการออกประกาศเชิญชวนของอธิบดีกรมทางหลวงเพื่อให้ผู้สนใจยื่นคำขอรับสัมปทานนั้น อธิบดีกรมทางหลวงก็อาจกำหนดระดับความเข้มของแสงไฟถนนที่จะติดตั้งในทางหลวงสัมปทานได้อีกทางหนึ่ง⁷⁹

หรือในกรณีที่มีการก่อสร้างทางหลวงสัมปทานแล้ว ในการกำกับ ตรวจสอบ และควบคุม อธิบดีกรมทางหลวงหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายก็มีอำนาจที่จะแจ้งผู้รับสัมปทานในการปฏิบัติอันเกี่ยวกับความปลอดภัยของประชาชนได้ กล่าวคือ อธิบดีกรมทางหลวงก็กำหนดระดับความเข้มของแสงไฟถนนที่เหมาะสมในทางหลวงสัมปทานให้ผู้รับสัมปทานได้ปฏิบัติ ทั้งนี้ อาจกำหนดระยะเวลาที่ผู้รับสัมปทานต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรการที่กำหนดด้วย⁸⁰

4.2.2.7 พระราชบัญญัติการทางพิเศษแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2550

การทางพิเศษแห่งประเทศไทย จัดตั้งโดยมีวัตถุประสงค์ในดำเนินงานเกี่ยวกับการทางพิเศษ⁸¹ และการทางพิเศษแห่งประเทศไทยมีอำนาจในการวางแผน ออกแบบการก่อสร้างหรือ

⁷⁷ พระราชบัญญัติการเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2537 มาตรา 25/10, 25/11

⁷⁸ พระราชบัญญัติทางหลวงสัมปทาน พ.ศ. 2542 มาตรา 7

⁷⁹ พระราชบัญญัติทางหลวงสัมปทาน พ.ศ. 2542 มาตรา 7

⁸⁰ พระราชบัญญัติทางหลวงสัมปทาน พ.ศ. 2542 มาตรา 25 (6)

⁸¹ พระราชบัญญัติการทางพิเศษแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 10

ขยายทางพิเศษ⁸² ไฟถนนซึ่งอยู่ในความหมายของทางพิเศษ ในการออกแบบเพื่อก่อสร้าง การทางพิเศษแห่งประเทศไทย โดยคณะกรรมการการทางพิเศษแห่งประเทศไทยจึงมีอำนาจในการกำหนดให้การสร้างทางพิเศษจะต้องใช้ไฟถนนในความเข้มที่อยู่ในระดับที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษทางแสง ตลอดจนการดำเนินงานตามปกติของการทางพิเศษ การทางพิเศษแห่งประเทศไทยโดยคณะกรรมการการทางพิเศษแห่งประเทศไทยก็สามารถกำหนดมาตรการเพื่อความปลอดภัย⁸³ โดยกำหนดระดับความเข้มของไฟถนนในทางพิเศษไว้โดยเฉพาะเพื่อไม่ก่อให้เกิดมลพิษทางแสงได้

จากการศึกษาจะพบว่าการจัดการมลพิษทางแสงจากไฟถนนในส่วนความเข้มของแสงไฟถนน กฎหมายไทยได้ให้อำนาจหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับไฟถนนไว้โดยรวมลักษณะเช่นเดียวกับการให้อำนาจในการจัดการมลพิษทางแสงจากไฟถนนโดยการกำหนดเวลาเปิดปิดไฟถนน คือ ให้อำนาจหน้าที่ในการกำกับ ตรวจสอบ โดยรวม ซึ่งรายละเอียดในการกำกับ ตรวจสอบ เป็นรายละเอียดของการใช้อำนาจในการบริหาร แตกต่างจากกฎหมายของต่างประเทศ เช่นใน Law of the Lombardy no. 03/27/200 ของแคว้น Lombardy ในสาธารณรัฐอิตาลี ซึ่งได้บัญญัติกำหนดระดับความเข้มที่ไม่ถือเป็นมลพิษทางแสงไว้โดยเฉพาะ คือ ความเข้มแสง 0 cd ต่อ 1,000 lumens และในกรณีที่แสงไฟถนนที่ติดตั้งก่อนกฎหมายบังคับใช้ ความเข้มแสงไฟถนนไม่เกิน 15 cd ต่อ 1,000 lumens ก็ให้ถือว่าเป็นมลพิษทางแสง⁸⁴ ในสหรัฐอเมริกาได้กำหนดระดับความเข้มของแสงไว้เพิ่มเติมนอกจากระดับความเข้มของแสง ยังได้กำหนดความเข้มของแสงไฟถนนให้สัมพันธ์กับสิ่งกำบังเพื่อประโยชน์ในการกำหนดทิศทางส่องสว่าง โดยกำหนดว่าอุปกรณ์ที่ติดตั้งใหม่ที่มีความสว่างมากกว่า 1,800 lumens จะต้องติดตั้งสิ่งกำบัง⁸⁵

⁸² พระราชบัญญัติการทางพิเศษแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 10

⁸³ พระราชบัญญัติการทางพิเศษแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 10,19

⁸⁴ Law of the Lombardy Region no. 03//27/2000 Article 6 2), 9 5.

⁸⁵ Health and Safety Code Chapter 425 Regulation of Certain Outdoor Lighting Sec.425 . 002.

4.2.3 มาตรการทางกฎหมายในการปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ไฟถนน

มาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยในการปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ไฟถนน มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่หลายฉบับ ดังนี้

4.2.3.1 พระราชบัญญัติการไฟฟ้านครหลวง พ.ศ. 2501

การปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ไฟถนนนั้น พระราชบัญญัติการไฟฟ้านครหลวงได้ให้อำนาจให้อำนาจความสะดวกแก่พนักงานในการเข้าไปบำรุงรักษา ระบบการส่งพลังงานไฟฟ้า โดยพนักงานสามารถเข้าไปใช้สอยหรือครอบครองอสังหาริมทรัพย์ในความครอบครองของผู้อื่นได้เป็นการชั่วคราว แต่เท่าที่จำเป็น และต้องมีหนังสือแจ้งไปยังเจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ทราบล่วงหน้าในเวลาสมควรก่อน⁸⁶

และตามข้อบังคับการไฟฟ้านครหลวงว่าด้วยการให้บริการในเชิงธุรกิจ พ.ศ. 2543 กำหนดให้หน่วยงานที่มีหน้าที่บริการบุคคลภายนอก มีอำนาจในการกำหนดประเภท ชนิด ยี่ห้อ สินค้าที่ให้บริการได้ตามความเหมาะสม⁸⁷ ดังนั้น ในอายุการใช้งานที่เหมาะสมในการบำรุงรักษา ผู้ว่าการการไฟฟ้านครหลวงจึงมีอำนาจกำหนดเงื่อนไข⁸⁸ และกำหนดรายละเอียดว่า เมื่ออายุการใช้งานอุปกรณ์เดิมหมดอายุให้ปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ต่อไปให้ใช้ผลิตภัณฑ์ให้แสงสว่างที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษทางแสง

4.2.3.2 พระราชบัญญัติการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2503

การปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ไฟถนนเป็นรายละเอียดภายหลังเมื่อติดตั้งไฟถนนเรียบร้อยแล้วซึ่งตามพระราชบัญญัติการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2503 ไม่ได้กำหนดรายละเอียดการปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ไฟถนนไว้ แต่อย่างไรก็ตาม กฎหมายให้อำนาจผู้ว่าการการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคในการบริหารกิจการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคให้เป็นตามวัตถุประสงค์⁸⁹ จึงอาจกำหนดให้การทดแทนอุปกรณ์ไฟถนนเดิม หรือการปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ไฟถนนที่ได้ติดตั้งไฟถนนที่ได้ติดตั้งอยู่ก่อน ให้อุปกรณ์ไฟถนนเหล่านั้นไม่ก่อให้เกิดมลพิษทางแสงได้ หรือในกรณีที่คณะกรรมการการไฟฟ้านครหลวงเห็น

⁸⁶ พระราชบัญญัติการไฟฟ้านครหลวง พ.ศ. 2501 มาตรา 34

⁸⁷ ข้อบังคับการไฟฟ้านครหลวงว่าด้วยการให้บริการในเชิงธุรกิจ พ.ศ. 2543 ข้อ 8 (2)

⁸⁸ ข้อบังคับการไฟฟ้านครหลวงว่าด้วยการให้บริการในเชิงธุรกิจ พ.ศ. 2543 ข้อ 8 (2)

⁸⁹ พระราชบัญญัติการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2503 มาตรา 29

ควรสำคัญในการจัดการมลพิษทางแสงไฟถนน ก็อาจวางข้อบังคับว่าด้วยระเบียบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่⁹⁰ ให้การทดแทน หรือปรับเปลี่ยนไฟถนน ให้ไฟถนนที่จะถูกทดแทนต้องใช้อุปกรณ์ให้แสงสว่างกับถนนที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษทางแสง หรือปรับ

4.2.3.3 พระราชบัญญัติคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก พ.ศ. 2521

พระราชบัญญัติคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก พ.ศ. 2521 ได้กำหนดให้คณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบกมีอำนาจในการกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับการจัดระบบการจราจรทางบกเสนอต่อคณะรัฐมนตรี และเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับจราจรทางบก ซึ่งการจัดระบบการจราจรทางบกหมายความถึง การจัดระบบการสัญจรของยานพาหนะ และของคนเดินเท้าในทางบกทั้งที่มีอยู่แล้วและที่จะมีในอนาคต เพื่อให้การคมนาคมเป็นไปด้วยความปลอดภัย⁹¹ คณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบกจึงอาจกำหนดว่าอุปกรณ์ที่จะใช้ปรับเปลี่ยนเมื่ออายุการใช้งานอุปกรณ์ไฟถนนเดิมหมดอายุการใช้งาน อุปกรณ์ที่จะติดตั้งใหม่ต้องติดตั้งโดยไม่ก่อให้เกิดมลพิษทางแสง ซึ่งในการปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ให้แสงสว่างนั้นในบางกรณีต้องพิจารณาด้วยว่าอาจกำหนดระยะเวลาปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ก่อนเวลาที่หมดอายุการใช้งานก็ได้ เนื่องจากการรอระยะเวลาให้อุปกรณ์ให้แสงสว่างหมดอายุก็เท่ากับต้องทนได้รับผลกระทบจากมลพิษทางแสงต่อไป⁹²

4.2.3.4 พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535

มาตรา 25 และมาตรา 26 พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 ได้กำหนดให้อำนาจอธิบดีกรมทางหลวงกำหนดมาตรฐานและลักษณะของทางหลวงและงานทางของ ทางหลวงพิเศษทางหลวงแผ่นดิน และทางหลวงสัมปทาน และกำหนดให้อำนาจอธิบดีกรมทางหลวงชนบทกำหนดมาตรฐานและลักษณะทางหลวงและงานทางของ ทางหลวงชนบท และทางหลวงท้องถิ่น⁹³ ซึ่งทางหลวงรวมถึงสิ่งอื่นอันเป็นอุปกรณ์งานทางบรรดาที่มีอยู่หรือได้จัดไว้ในเขตทางหลวงเพื่อประโยชน์แก่งานทางหรือผู้ใช้ทางหลวงนั้นด้วย⁹⁴ แต่จากการศึกษาไม่พบการกำหนดเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยน

⁹⁰ พระราชบัญญัติการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2503 มาตรา 23

⁹¹ มาตรา 3 มาตรา 5 พระราชบัญญัติคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก พ.ศ. 2521

⁹² Jenik Hollan, *supra note 1*.

⁹³ พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 มาตรา 25, 23

⁹⁴ พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 มาตรา 4

ไฟให้แสงสว่างแก่ถนนแต่อย่างใด และพระราชบัญญัติดังกล่าวยังกำหนดหน้าที่ในการกำกับดูแล ตรวจสอบ และควบคุมทางหลวงและงานทางที่เกี่ยวกับทางหลวงพิเศษ ทางหลวงแผ่นดิน และทางหลวงสัมปทาน⁹⁵ อธิบดีกรมทางหลวงชนบทมีอำนาจในการกำกับ ตรวจสอบ และควบคุมทางหลวง และงานที่เกี่ยวกับทางหลวงหรืองานทางที่เกี่ยวกับทางหลวงชนบท⁹⁶ นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร นายกเมืองพัทยา หรือผู้บริหารสูงสุดขององค์การปกครองท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง เป็นเจ้าหน้าที่กำกับ ตรวจสอบ และควบคุมทางหลวงและงานที่เกี่ยวกับทางหลวงท้องถิ่น⁹⁷

ดังนั้น ในการกำกับ ตรวจสอบ และควบคุมทางหลวงหรืองานทาง ผู้มีอำนาจหน้าที่กำกับ ตรวจสอบ และควบคุมข้างต้นจึงสามารถกำกับและควบคุมอุปกรณ์ให้แสงสว่างกับถนนที่จะติดตั้งใหม่หรือปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ให้แสงสว่างกับถนนที่ติดตั้งอยู่เดิมให้ติดตั้งใหม่หรือปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ที่มีอยู่เดิมไม่ให้ก่อมลพิษทางแสงจากไฟถนน

4.2.3.5 พระราชบัญญัติการเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2537

คณะกรรมการการเคหะแห่งชาติมีอำนาจในการออกข้อบังคับเพื่อกำหนดนโยบายและควบคุมดูแลเกี่ยวกับสาธารณูปโภคที่อยู่อาศัยการเคหะ⁹⁸ แต่อย่างไรก็ตามการกำหนดรายละเอียดในการปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ไฟถนนในบริเวณการเคหะอาจเป็นรายละเอียดในทางปฏิบัติ ในเคหะที่มีการจัดตั้งนิติบุคคลชุมชนการเคหะ⁹⁹ ซึ่งนิติบุคคลเคหะนั้นก็มีอำนาจจัดวางระเบียบเกี่ยวกับการจราจร และมีอำนาจบำรุงรักษาสาธารณูปโภคที่ใช้ร่วมกัน¹⁰⁰ นิติบุคคลชุมชนการเคหะจึงอาจวางระเบียบให้การบำรุงรักษาและการปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ให้แสงไฟถนนให้ใช้ผลิตภัณฑ์ที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษทางแสงได้

⁹⁵ พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 มาตรา 19

⁹⁶ พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 มาตรา 20

⁹⁷ พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 มาตรา 21

⁹⁸ พระราชบัญญัติการเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2537 มาตรา 16

⁹⁹ พระราชบัญญัติการเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2537 มาตรา 25/2 ,25/10

¹⁰⁰ พระราชบัญญัติการเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2537 มาตรา 25/10, 25/11

4.2.3.6 พระราชบัญญัติทางหลวงสัมปทาน พ.ศ. 2542

กระบวนการขั้นตอนในการปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ให้แสงไฟถนน เป็นกระบวนการที่มีการติดตั้งไฟถนนแล้ว แต่เมื่อถึงกำหนดเวลาใช้งานแล้วอาจมีการปรับเปลี่ยน หรือในกรณีที่สามารถปรับแต่งให้อุปกรณ์ไฟถนนให้ไม่ก่อมลพิษทางแสงได้ด้วยการเพิ่มสิ่งบังแสง เป็นต้น ในกรณีจึงล่วงเลยการกำหนดให้ผู้รับสัมปทานปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การประกาศให้สัมปทาน¹⁰¹

แต่อย่างไรก็ตามอธิบดีกรมทางหลวงก็มีอำนาจในการกำกับดูแล โดยอาจแจ้งให้ผู้รับสัมปทานปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ไฟถนนเมื่ออุปกรณ์การใช้งานเดิมหมดอายุการใช้งานหมดอายุลงได้ หรือให้ปรับเปลี่ยนต่อเติมอุปกรณ์ไม่ให้ออกให้เกิดมลพิษทางแสงจากไฟถนนได้ เนื่องจากเกี่ยวเนื่องด้วยความปลอดภัยของประชาชน¹⁰²

4.2.3.7 พระราชบัญญัติการทางพิเศษแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2550

การทางพิเศษแห่งประเทศไทย จัดตั้งโดยมีวัตถุประสงค์ในดำเนินงานเกี่ยวกับการทางพิเศษ และการทางพิเศษแห่งประเทศไทยโดยคณะกรรมการการทางพิเศษมีอำนาจในการรักษาทรัพย์สิน¹⁰³ ในกรณีที่ไฟถนนในเขตการทางพิเศษก่อให้เกิดมลพิษทางแสง คณะกรรมการการทางพิเศษแห่งประเทศไทยจึงอาจกำหนดมาตรการในการปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ให้แสงสว่างถนนได้ในกรณีที่ทางพิเศษนั้นได้ดำเนินการสร้างไปแล้ว และในโครงการที่ดำเนินการขึ้นมาใหม่ คณะกรรมการการทางพิเศษก็มีอำนาจในการวางแผน ออกแบบการก่อสร้างหรือขยายทางพิเศษ¹⁰⁴ จึงจะเป็นการง่ายที่จะออกแบบโดยกำหนดไว้ตั้งแต่เริ่มดำเนินโครงการให้ใช้อุปกรณ์ไฟถนนที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษทางแสง¹⁰⁵

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าการดูแลรักษา ปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ให้แสงสว่างแก่ไฟถนนเป็นการบริหารจัดการในทางปฏิบัติของหน่วยงานผู้รับผิดชอบไฟถนนนั้น ๆ ซึ่งก็ได้ให้อำนาจโดยทั่วไปของหน่วยงานในการกำกับดูแลไฟถนนในความรับผิดชอบทั่วไปได้ โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบนั้น ๆ อาจกำหนดข้อกำหนดในการปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ไฟถนนที่มีอยู่เดิมให้ไม่ก่อมลพิษทางแสง

¹⁰¹ พระราชบัญญัติทางหลวงสัมปทาน พ.ศ. 2542 มาตรา 7

¹⁰² พระราชบัญญัติทางหลวงสัมปทาน พ.ศ. 2542 มาตรา 25

¹⁰³ พระราชบัญญัติการทางพิเศษแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 10

¹⁰⁴ พระราชบัญญัติการทางพิเศษแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 10

¹⁰⁵ พระราชบัญญัติการทางพิเศษแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 10,19

ตลอดจนอุปกรณ์ให้แสงสว่างแก่ถนนที่ปรับเปลี่ยนเพื่อแทนที่อุปกรณ์ที่ติดตั้งเดิมจะต้องติดตั้งอุปกรณ์ที่ไม่ก่อมลพิษทางแสง

ในต่างประเทศ Law of the Lombardy region no. 03/27/2000 ได้กำหนดรายละเอียดอุปกรณ์ให้แสงสว่างแก่ถนนที่ถูกใช้อยู่ก่อนกฎหมายบังคับใช้จะต้องถูกทดแทนหรือปรับเปลี่ยนให้ลดมลพิษทางแสงและการใช้พลังงาน ภายในกำหนดเวลา 4 ปี นอกจากนี้ยังกำหนดให้การติดตั้งใหม่จะต้องใช้หลอดโซเดียมความดันไอสูง หรือหลอดโซเดียมความดันไอต่ำ เท่านั้น ซึ่งหลอดทั้งสองชนิดเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและมีประสิทธิภาพในการประหยัดพลังงาน¹⁰⁶ และยังกำหนดมาตรการในการติดตาม ตรวจสอบ โดยกำหนดให้เทศบาลหรือหน่วยงานสังเกตการณ์ทางดาราศาสตร์หรือหน่วยงานสังเกตการณ์ทางวิทยาศาสตร์จะต้องติดตามควบคุมเป็นระยะ¹⁰⁷

ส่วนในสหรัฐอเมริกา ในรัฐเท็กซัส มิชิแกน และอริโซนา กฎหมายได้บัญญัติในลักษณะเดียวกันโดยกำหนดว่าอุปกรณ์ให้แสงสว่างแก่ถนนที่ติดตั้งใหม่ หรือติดตั้งทดแทนอุปกรณ์เดิมจะต้องมีสิ่งก้ำบังเพื่อกำหนดทิศทางแสง และกำหนดระดับความเข้มของแสงของอุปกรณ์ไฟถนน¹⁰⁸

กล่าวโดยสรุป กฎหมายในต่างประเทศได้กำหนดรายละเอียดการปรับเปลี่ยน หรือทดแทนอุปกรณ์ไฟถนนไว้ ทั้งยังกำหนดระยะเวลาเพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย ทั้งยังมีการกำกับตรวจตราดูแลด้วย จึงเป็นลักษณะมาตรการที่ดีที่จะสามารถจัดการมลพิษทางแสงได้ และควรจะได้นำมาตรการดังกล่าวมากำหนดตามอำนาจของหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับไฟถนนของประเทศไทย

¹⁰⁶ Law of the Lombardy Region no. 03/27/2000 Article 9 2.

¹⁰⁷ Law of the Lombardy Region no. 03/27/2000 Article 4 1. c).

¹⁰⁸ Night Sky Protection Act Section 7.

Health and Safety Code Chapter 425 Regulation of Certain Outdoor Lighting Sec.425.002.

Minnesota Statutes 2008 chapter 116 Sec 3.

Cochise Country Light Pollution Code Section 1.

4.3 มาตรการทางกฎหมายในการประหยัดพลังงานจากไฟถนน

ประเทศไทยมีแนวโน้มการใช้พลังงานมากขึ้น จึงมีการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับทรัพยากรพลังงานไว้ข้อหนึ่ง คือ การใช้พลังงานอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพโดยไม่ทำลายความสมดุลของธรรมชาติ¹⁰⁹ ไฟถนนนับเป็นแหล่งหนึ่งที่ใช้พลังงานจำนวนมากในแต่ละปี การประหยัดพลังงานของไฟถนนจึงเป็นช่องทางหนึ่งที่จะสามารถประหยัดพลังงานได้

4.3.1 พระราชบัญญัติการพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติการพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน พ.ศ. 2535 กำหนดให้กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงานมีอำนาจหน้าที่กำหนดระเบียบ และมาตรฐานเกี่ยวกับการใช้พลังงาน

110

แต่จากการศึกษาไม่พบพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศกระทรวงที่กำหนดเกี่ยวกับการประหยัดพลังงานที่ใช้เป็นไฟถนนแต่อย่างใด แต่มีกฎกระทรวง กำหนดประเภท หรือขนาดของอาคาร และมาตรฐาน หลักเกณฑ์ และวิธีการในการออกแบบอาคารเพื่ออนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2552 ส่วนที่ 2 ระบบไฟฟ้าแสงสว่าง โดยได้กำหนดการใช้ไฟฟ้าส่องสว่างภายในอาคาร ไม่รวมพื้นที่จอดรถว่า การใช้ไฟฟ้าส่องสว่างภายในอาคาร ต้องได้ระดับความส่องสว่างสำหรับงานแต่ละประเภทอย่างเพียงพอ และสำหรับอุปกรณ์ไฟฟ้าสำหรับใช้ส่องสว่างภายในอาคารต้องใช้กำลังไฟฟ้าในแต่ละประเภทของอาคารมีค่าไม่เกินดังต่อไปนี้

¹⁰⁹ สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2540 - 2559

¹¹⁰ พระราชบัญญัติการพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน พ.ศ. 2535 มาตรา 6

ตารางที่ 4.3

ตารางแสดงอุปกรณ์ไฟฟ้าสำหรับใช้ส่องสว่างภายในอาคารต้องใช้กำลังไฟฟ้าในแต่ละประเภทของอาคารมีค่าไม่เกินดังต่อไปนี้¹¹¹

ประเภทอาคาร	ค่ากำลังไฟฟ้าส่องสว่างสูงสุด (วัตต์ต่อตารางเมตรของพื้นที่ใช้งาน)
(ก) สถานศึกษา สำนักงาน	14
(ข) โรงมหรสพ ศูนย์การค้า สถานบริการ ห้างสรรพสินค้า อาคารชุมนุมคน	18
(ค) โรงแรม สถานพยาบาล อาคารชุด	12

และอาคารที่มีการใช้งานพื้นที่หลายลักษณะ พื้นที่แต่ละส่วนต้องใช้ค่าในตารางตามลักษณะการใช้งานของพื้นที่ส่วนนั้น

จะเห็นได้ว่าการกำหนดดังกล่าว เจตนารมณ์ของกฎหมายยังเล็งเห็นให้มีการให้แสงสว่างที่ไม่เพียงพอในอาคาร และได้กำหนดเพดานการใช้กำลังไฟไว้ แต่ก็แสดงให้เห็นว่ายังไม่มีการตระหนักถึงผลกระทบจากแสงสว่างที่มากเกินไปอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อมนุษย์

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาการกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว ในทำนองเดียวกันจึงอาจประกาศกำหนดเป็นกฎกระทรวงกำหนดระบบไฟฟ้าแสงสว่างในถนนได้เช่นเดียวกัน โดยอาจมีการกำหนดการติดตั้ง ระดับความเข้มของแสงในปริมาณที่เหมาะสม ซึ่งจะทำให้การใช้พลังงานเพื่อให้แสงสว่างแก่ถนนมีเพียงพอและไม่สิ้นเปลืองพลังงาน

4.3.2 พระราชบัญญัติการส่งเสริมพลังงาน พ.ศ. 2535

ตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมพลังงาน พ.ศ. 2535 ได้กำหนดให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดวัสดุหรืออุปกรณ์เพื่อการอนุรักษ์พลังงานตามประเภท คุณภาพ และมาตรฐาน เป็นวัสดุหรืออุปกรณ์เพื่อการอนุรักษ์พลังงาน และมีอำนาจกำหนดให้ผู้ผลิตหรือจำหน่ายอุปกรณ์ต้องแสดงค่าประสิทธิภาพการ

¹¹¹ พระราชบัญญัติการพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน พ.ศ. 2535

ใช้พลังงาน ทั้งนี้ ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายอุปกรณ์ หรือวัสดุเพื่อการอนุรักษ์พลังงานที่มีประสิทธิภาพสูง มีสิทธิขอรับการส่งเสริมและช่วยเหลือได้¹¹² ดังนั้นจะเห็นว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงานมีอำนาจในการออกกฎกระทรวงในการกำหนดมาตรฐานอุปกรณ์ไฟถนนเพื่อการอนุรักษ์พลังงาน หรือกำหนดให้ผู้ผลิตหรือจำหน่ายแสดงค่าประสิทธิภาพการใช้พลังงานก็ได้

แต่อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติการส่งเสริมพลังงาน พ.ศ. 2535 ได้กำหนดไว้เป็นพิเศษ เพื่อให้อำนาจต่อคณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมว่าในกรณีที่คณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมพิจารณาเห็นควรกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเกี่ยวกับประสิทธิภาพการใช้พลังงาน ก็ให้สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม¹¹³

4.3.3 พระราชบัญญัติการประกอบกิจการพลังงาน พ.ศ. 2550

ตามพระราชบัญญัติการประกอบกิจการพลังงานกำหนดให้รัฐพึงมีนโยบายพื้นฐานด้านกิจการพลังงาน 3 ประการที่เกี่ยวข้องกับไฟถนน ดังนี้

- 1) ส่งเสริมให้มีการใช้พลังงานอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพ และคุ้มค่า รวมถึงส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ และผลกระทบต่อด้านสุขภาพและผลกระทบต่อข้างเคียงอื่น ๆ จากการผลิตและใช้พลังงาน
- 2) ส่งเสริมสังคมให้มีความรู้ ความตระหนัก และพฤติกรรมที่ถูกต้องต่อการใช้พลังงานอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพ และคุ้มค่า
- 3) สนับสนุนกิจการไฟฟ้าเพื่อสาธารณูปโภคพื้นฐาน

พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวได้กำหนดคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน ซึ่งมีอำนาจที่เกี่ยวข้องปรากฏในมาตรา 11 (7) การออกระเบียบหรือประกาศและกำกับดูแลมาตรฐานและคุณภาพในการให้บริการ และมาตรการในการคุ้มครองผู้ใช้พลังงานจากการประกอบกิจการพลังงาน (14) ส่งเสริมสังคมและประชาชนให้มีความรู้และความตระหนักทางด้านพลังงาน (16) ส่งเสริมการใช้พลังงานอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพในการประกอบกิจการไฟฟ้าและความสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติ¹¹⁴

¹¹² พระราชบัญญัติการพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน พ.ศ. 2535 มาตรา 23

¹¹³ พระราชบัญญัติการพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน พ.ศ. 2535 มาตรา 23

¹¹⁴ พระราชบัญญัติการประกอบกิจการพลังงาน พ.ศ. 2550 มาตรา 11

นอกจากนี้ รัฐมนตรีกระทรวงพลังงานมีอำนาจในการกำหนดนโยบายมาตรฐานคุณภาพบริการ และมาตรฐานในการประกอบกิจการพลังงาน¹¹⁵

พระราชบัญญัตินี้ยังได้กำหนดให้การประกอบกิจการพลังงานไม่ว่าจะมีค่าตอบแทนหรือไม่ ต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน โดยการออกใบอนุญาต คณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานจะเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขในการขอรับใบอนุญาต โดยต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อประชาชน และที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงานกำหนด ตลอดจนนโยบายด้านพลังงานของคณะรัฐมนตรี¹¹⁶ พระราชบัญญัตินี้ยังได้กำหนดหลักเกณฑ์เบื้องต้นในการออกใบอนุญาต ซึ่งมีการกำหนดถึงประสิทธิภาพการใช้พลังงาน และทรัพยากร ประสิทธิภาพในการประกอบกิจการพลังงาน และการให้บริการด้วย และมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมด้วย มาตรการในการบรรเทาผลกระทบต่อชุมชนและสภาพแวดล้อมในพื้นที่ใกล้เคียง¹¹⁷

ตามที่กล่าวมาข้างต้นและที่ศึกษาจะพบว่า พระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับมาตรการประหยัดพลังงานเกี่ยวกับไฟถนนแต่อย่างใด แต่มาตรการทางกฎหมายประการหนึ่งที่จะสามารถใช้ในการส่งเสริมการประหยัดพลังงานไฟถนนคือ การให้ใบอนุญาตการประกอบกิจการ โดยอาจกำหนดบังคับให้ผู้ให้บริการไฟจะต้องเลือกใช้อุปกรณ์ให้แสงสว่างแก่ไฟถนนที่ประหยัดพลังงาน และไม่ก่อให้เกิดมลพิษทางแสง ตลอดจนกำหนดการติดตั้งไฟถนนให้ส่องสว่างอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

ทั้งนี้ ในบทเฉพาะกาลได้กำหนดให้หน่วยงานที่ประกอบกิจการพลังงานเดิมประกอบกิจการต่อไป และภายในเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ระเบียบคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานกำหนดออก ก็ให้คณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานดำเนินการออกใบอนุญาตให้แก่หน่วยงานที่ประกอบกิจการพลังงานได้ตามสิทธิเดิมเท่าที่มีอยู่ และคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานจะต้องคำนึงถึงสิทธิและข้อผูกพันเดิมของผู้ประกอบกิจการกับผู้ใช้พลังงานอยู่เดิม¹¹⁸

ในต่างประเทศมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมและจัดการมลพิษทางแสงจากไฟถนน หนึ่งในวัตถุประสงค์หลักของการบัญญัติกฎหมายเพื่อควบคุมและจัดการคือ การประหยัด

¹¹⁵ พระราชบัญญัติการประกอบกิจการพลังงาน พ.ศ. 2550 มาตรา 9

¹¹⁶ พระราชบัญญัติการประกอบกิจการพลังงาน พ.ศ. 2550 มาตรา 47

¹¹⁷ พระราชบัญญัติการประกอบกิจการพลังงาน พ.ศ. 2550 มาตรา 51

¹¹⁸ พระราชบัญญัติการประกอบกิจการพลังงาน พ.ศ. 2550 มาตรา 146, 150

พลังงาน¹¹⁹ ในกฎหมายต่างประเทศจะกำหนดให้ใช้หลอดโซเดียมความดันไอต่ำ หรือสูง เนื่องจากหลอดทั้งสองชนิดใช้พลังงานได้มีประสิทธิภาพที่สุดเท่าที่มีอยู่ปัจจุบัน¹²⁰ นอกจากนั้นยังมีการกำหนดเวลาเปิดปิดไฟถนน ตลอดจนการกำหนดความเข้มของแสง ซึ่งนอกจากจะเป็นการลดมลพิษทางแสงจากไฟถนน ผลสืบเนื่องประการหนึ่งคือ การประหยัดพลังงานไฟฟ้าด้วย¹²¹

4.4 หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการควบคุมและจัดการมลพิษทางแสงจากไฟถนนในประเทศไทย

การควบคุมและจัดการปัญหามลพิษทางแสงจากไฟถนนในประเทศไทย มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงานขึ้นอยู่กับขอบเขตความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน มีรายละเอียดดังนี้

4.4.1 กระทรวงคมนาคม

กรมทางหลวงและกรมทางหลวงชนบทเป็นหน่วยงานในกระทรวงคมนาคมมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมทางหลวง และกรมทางหลวงชนบท กระทรวงคมนาคม พ.ศ. 2552 ลงวันที่ 9 ตุลาคม 2552 กรมทางหลวง และกรมทางหลวงชนบทมีภารกิจคล้ายคลึงกัน คือมีภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านทางหลวง การก่อสร้าง และบำรุงรักษาทางหลวงให้มีโครงข่ายทางหลวงที่สมบูรณ์ ประชาชนได้รับความสะดวก รวดเร็ว และปลอดภัยในการเดินทาง¹²² การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ดังกล่าวย่อมมีความเกี่ยวข้องกับการจัดให้มีไฟถนนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หากกรมทางหลวงและกรมทางหลวงชนบทได้กำหนดนโยบาย ตลอดจนมาตรฐานทางกฎหมายซึ่งหน่วยงานมีอำนาจกำหนดเกี่ยวกับการควบคุมและจัดการมลพิษทางแสงจากไฟถนน การควบคุมและจัดการมลพิษทางแสงก็จะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และด้วยอำนาจของกรมทางหลวงและกรมทางหลวงที่มีหน้าที่วิจัย และพัฒนา งานก่อสร้าง บำรุง บำรุงทางหลวง กรมทางหลวงและกรมทางหลวงชนบทจึงควรจะได้ศึกษา วิจัย ผลกระทบของ

¹¹⁹ Law of the Lombardy Region no. 03/27/2000 Article 1.

¹²⁰ Law of the Lombardy Region no. 03/27/2000 Article 6 2).

¹²¹ Law of the Lombardy Region no. 03/27/2000 Article 6 2), 9 4.

¹²² กฎหมายแบ่งส่วนราชการกรมทางหลวง กระทรวงคมนาคม พ.ศ. 2552 ข้อ 2

มลพิษทางแสงจากไฟถนน ตลอดจนแนวทางวิธีการควบคุมและจัดการมลพิษทางแสงจากไฟถนน เพื่อที่จะได้พัฒนาระบบไฟแสงสว่างแก่ทางหลวงไม่ก่อให้เกิดมลพิษทางแสง

4.4.2 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เนื่องจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาตินั้นเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่เสนอแนะนโยบาย การส่งเสริมและรักษาสิ่งแวดล้อมต่อคณะรัฐมนตรี และกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตลอดจนให้ความเห็นชอบเรื่องต่าง ๆ ที่เสนอให้พิจารณา จึงจำเป็นที่จะต้อง มีหน่วยงานซึ่งทำหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายและแผนการต่าง ๆ ที่คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ กำหนดไว้¹²³ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงมีบทบาทหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับการ ดูแล ควบคุมและรายงานสถานการณ์มลพิษต่าง ๆ โดยมีหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการ ควบคุมและจัดการมลพิษทางแสง คือ กรมควบคุมมลพิษ

กรมควบคุมมลพิษมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2545 ลงวันที่ 9 ตุลาคม 2545 เช่น เสนอ ความเห็นเพื่อจัดทำนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติด้านการ ควบคุมมลพิษ เสนอแนะการกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม จัดทำแผนจัดการคุณภาพ สิ่งแวดล้อมและมาตรการในการควบคุมและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากภาวะมลพิษ ติดตาม ตรวจสอบ และจัดทำรายงานสถานการณ์มลพิษ ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการ ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติด้านการควบคุมมลพิษ ให้ความช่วยเหลือและ คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการจัดการมลพิษ ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องรณรงค์ทุกขด้านมลพิษ และ ดำเนินตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติด้านการควบคุม มลพิษ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น¹²⁴

อำนาจหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมและจัดการมลพิษทางแสงจากไฟถนน เช่น เสนอแนะการกำหนดมาตรฐานแสงไฟถนน และตรวจสอบมลพิษทางแสงจากไฟถนน และให้ ความช่วยเหลือและคำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการจัดการมลพิษต่าง ๆ รวมถึงมลพิษทางแสงจาก ไฟถนนด้วย แต่ด้วยในปัจจุบันมลพิษทางแสงจากไฟถนนยังไม่เป็นที่รู้จักกว้างขวางนัก และกรม

¹²³ อำนาจ วังศ์บัณฑิต, กฎหมายสิ่งแวดล้อม, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : 2550) ,น.580.

¹²⁴ เฟิงอ้าง.

ควบคุมมลพิษยังไม่ได้ตระหนักถึงปัญหามลพิษทางแสงจากไฟถนน การกำหนดมาตรฐาน ตลอดจนการตรวจสอบจึงยังไม่มีกำหนด

4.4.3 กระทรวงพลังงาน

กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงานเป็นหน่วยงานหนึ่งในกระทรวงพลังงาน มีอำนาจหน้าที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน พ.ศ. 2545 เช่น ส่งเสริม สนับสนุน และกำกับอนุรักษ์พลังงาน กำหนดระเบียบมาตรฐานและติดตามประเมินผลในการอนุรักษ์พลังงาน¹²⁵ กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน จึงควรจะได้กำหนดมาตรการในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าที่ใช้เป็นแสงสว่างกับถนน เพื่อให้การใช้ไฟฟ้าเพื่อให้แสงสว่างกับไฟถนนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและใช้เท่าที่จำเป็น

สำนักนโยบายและแผนพลังงาน มีอำนาจหน้าที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน พ.ศ. 2551 ว่ามีภารกิจเกี่ยวกับการเสนอแนะการกำหนดนโยบายและแผน รวมทั้งมาตรการทางด้านพลังงาน เพื่อให้ประเทศมีพลังงานใช้อย่างเหมาะสม และมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดมาตรการด้านการอนุรักษ์พลังงาน¹²⁶ ดังนั้น สำนักนโยบายและแผนพลังงานซึ่งมีภารกิจในเชิงนโยบาย จึงควรจะได้กำหนดมาตรการในการอนุรักษ์พลังงานที่ใช้ในการให้แสงสว่างกับถนนเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ปฏิบัติตาม

4.4.4 กระทรวงสาธารณสุข

กระทรวงสาธารณสุขโดยกรมอนามัยซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัด มีอำนาจหน้าที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ กรมอนามัย ลงวันที่ 9 ตุลาคม 2545 เช่น หน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพดี โดยมีการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย พัฒนา และถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยี ด้านการสร้างเสริมสุขภาพและการจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี รวมทั้งการประเมินผลต่อสุขภาพ เพื่อมุ่งเน้นให้ประชาชนมีความรู้และทักษะในการดูแลตนเอง

¹²⁵ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน พ.ศ. 2545 ข้อ 1

¹²⁶ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน ข้อ 2

อีกทั้งยังเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทร่วมกับหน่วยงานในระดับท้องถิ่นในการบังคับให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535¹²⁷

ด้วยเหตุที่ปัญหามลพิษทางแสงจากไฟถนนก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของผู้อยู่อาศัยหรือทำงานใกล้ไฟถนน จึงอยู่ในอำนาจของกรมอนามัยที่มีภารกิจสำคัญในการส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพดี

4.4.5 กระทรวงอุตสาหกรรม

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเป็นหน่วยงานหนึ่งในสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม พ.ศ. 2545 เช่น การเสนอแนะนโยบาย แนวทาง และมาตรการในการส่งเสริมและพัฒนามาตรฐาน¹²⁸ ตามที่กล่าวไว้แล้วในมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมมาตรฐานผลิตภัณฑ์แหล่งกำเนิดแสงไฟถนนว่า การควบคุมผลิตภัณฑ์แหล่งกำเนิดแสงไฟถนนจะช่วยควบคุมมลพิษทางแสงจากแหล่งกำเนิดมลพิษโดยตรงซึ่งทำให้การจัดการมลพิษทางแสงเกิดประสิทธิภาพ ดังนั้น สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจึงควรจะได้เสนอแนะมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ให้แสงสว่างแก่ไฟถนน และควรจะได้เสนอนโยบายและแนวทางในการกำหนดพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์ให้แสงสว่างแก่ไฟถนนที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษทางแสง

4.4.6 การไฟฟ้านครหลวง

การไฟฟ้านครหลวง มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง คือ ผลิตพลังงานไฟฟ้า จัดให้ได้มาและจำหน่ายพลังงานไฟฟ้าตลอดจนดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับพลังงานไฟฟ้าและธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่เป็นประโยชน์แก่การไฟฟ้านครหลวง¹²⁹ มีอำนาจหน้าที่ตาม พระราชบัญญัติการไฟฟ้านครหลวง พ.ศ. 2501 ประการหนึ่งคือ การกำหนดประเภท ขนาด มาตรฐาน ของเครื่องอุปกรณ์อื่น ๆ เพื่อให้

¹²⁷ อำนาจ วงศ์บัณฑิต, อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 123 , น.592.

¹²⁸ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม พ.ศ. 2545 ข้อ 1

¹²⁹ พระราชบัญญัติการไฟฟ้านครหลวง พ.ศ. 2501 มาตรา 23

ถูกต้องตามหลักวิชา¹³⁰ ด้วยการไฟฟ้านครหลวงมีอำนาจดำเนินการในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล การไฟฟ้านครหลวงจึงนับว่ามีบทบาทในหลายมาตรการในการจัดการและควบคุมมลพิษทางแสงจากไฟถนน เช่น มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการติดตั้งไฟถนน มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดเวลาเปิดปิดไฟถนน มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดระดับความเข้มแสงไฟถนน และมาตรการทางกฎหมายในการปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ไฟถนน หากการไฟฟ้านครหลวงตระหนักถึงปัญหามลพิษทางแสงอย่างจริงจัง ก็อาจใช้อำนาจที่หน่วยงานของตนมีมาควบคุมและจัดการมลพิษทางแสงจากไฟถนนได้

4.4.7 การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งคือ ผลิต จัดให้ได้มา จัดส่ง และจำหน่ายพลังงานไฟฟ้า และดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับพลังงานไฟฟ้าและธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่เป็นประโยชน์แก่การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค¹³¹ โดยมีอำนาจดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในเขตส่วนภูมิภาคซึ่งอยู่นอกเขตท้องที่ที่การไฟฟ้านครหลวงดำเนินการอยู่ และในประเทศใกล้เคียง¹³² จะเห็นได้ว่าการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคมีพื้นที่ความรับผิดชอบส่วนใหญ่ของประเทศ และปฏิเสธไม่ได้เช่นกันว่าการใช้ไฟฟ้าเพื่อให้แสงสว่างกับถนนนับเป็นภารกิจหลักภารกิจหนึ่งของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ซึ่งในปีหนึ่ง ๆ ต้องใช้พลังงานจำนวนมาก ด้วยอำนาจของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคที่มีอำนาจในการควบคุม บริหาร เกี่ยวกับการบริการไฟถนน จึงอาจกำหนดหลายมาตรการในการควบคุมและจัดการมลพิษทางแสงจากไฟถนนไว้โดยนโยบายด้วยอำนาจของคณะกรรมการการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค¹³³ หรือในการปฏิบัติ โดยอาศัยอำนาจบังคับบัญชาของผู้ว่าการการไฟฟ้านครหลวง¹³⁴ ก็จะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยควบคุมและจัดการมลพิษทางแสงจากไฟถนนได้

¹³⁰ พระราชบัญญัติการไฟฟ้านครหลวง พ.ศ. 2501 มาตรา 13

¹³¹ พระราชบัญญัติการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2503 มาตรา 6

¹³² พระราชบัญญัติการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2503 มาตรา 7

¹³³ พระราชบัญญัติการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2503 มาตรา 23

¹³⁴ พระราชบัญญัติการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2503 มาตรา 29

4.4.8 คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติตั้งขึ้นตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ใน มาตรา 13 เช่น เสนอนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ กำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม เป็นต้น¹³⁵ ซึ่งคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้ออกประกาศสิ่งแวดล้อม เช่น กำหนดมาตรฐานซัลเฟอร์ไดออกไซด์ในบรรยากาศทั่วไป กำหนดมาตรฐานระดับเสียงโดยทั่วไป กำหนดมาตรฐานคุณภาพอากาศในบรรยากาศทั่วไป แต่จากการศึกษาไม่พบการประกาศมาตรฐานเกี่ยวกับการส่องสว่างของแสงไฟแต่อย่างใด แต่ด้วยอำนาจของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติคณะกรรมการสามารถประกาศกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับความส่องสว่างของแสงไฟถนนได้ แต่ตามที่ได้กล่าวไว้แล้ว เนื่องจากปัจจุบันปัญหามลพิษทางแสงจากไฟถนนในประเทศไทยยังไม่เป็นที่รู้จักมากนักจึงยังขาดความตื่นตัวในการควบคุมและจัดการ ตลอดจนยังไม่มีกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับมลพิษทางแสง

4.4.9 องค์กรในราชการส่วนภูมิภาค และราชการส่วนท้องถิ่น

ราชการส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรสำคัญในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ เพราะเป็นหน่วยงานที่อยู่ในพื้นที่และใกล้ชิดกับประชาชน จึงทำให้ทราบปัญหาที่แท้จริง และทราบแนวทางวิธีการแก้ไขปัญหา ตลอดจนหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่รับนโยบายและเป็นผู้ปฏิบัติ ซึ่งปัจจุบันจึงมีแนวคิดในการกระจายอำนาจเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้ราชการส่วนท้องถิ่นมากขึ้น¹³⁶

ในส่วนที่เกี่ยวกับการควบคุมและจัดการมลพิษทางแสงจากไฟถนนนั้น ราชการส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ตามพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 ได้กำหนดให้นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ว่าราชการ

¹³⁵ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 12,13

¹³⁶ อำนาจ วงศ์บัณฑิต, อ่างแล้ว เชิงอรุณที่ 123, น.597.

กรุงเทพมหานคร นายกเมืองพัทยา หรือผู้บริหารสูงสุดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีจัดตั้ง เป็นเจ้าหน้าที่กำกับตรวจตราและควบคุมทางหลวงและงานทางที่เกี่ยวข้องกับทางหลวงท้องถิ่น¹³⁷

ส่วนกรุงเทพมหานคร มาตรา 89 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ก็ได้ให้อำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการในเขตกรุงเทพมหานครอันเกี่ยวกับการวิศวกรรมจราจร การสาธารณสุข การตลอดจนการพัฒนาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม¹³⁸

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าราชการส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นจึงมีบทบาท และอำนาจในการ ควบคุมและจัดการมลพิษทางแสงจากไฟถนนที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าหน่วยงานอื่น และนับเป็น หน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับการควบคุมและจัดการมลพิษทางแสงจากแห่งกำเนิด แต่อย่างไรก็ตาม ด้วยความรู้ และความตระหนักเกี่ยวกับมลพิษทางแสงยังไม่แพร่หลายมากนัก เจ้าหน้าที่ใน ราชการส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นมีจำนวนจำกัด ขาดความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับมลพิษทาง แสงตลอดจนด้านสิ่งแวดล้อมทั่วไป การควบคุมและจัดการมลพิษทางแสงจึงยังไม่เกิดขึ้นใน ปัจจุบัน

4.4.10 การเคหะแห่งชาติ

ตามวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งการเคหะแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติการเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2537 ที่ให้จัดให้มีเคหะเพื่อประชาชน สาธารณูปโภคจึงเป็นส่วนหนึ่งของการเคหะแห่งชาติ การเคหะแห่งชาติจึงมีอำนาจในการออกข้อบังคับเกี่ยวกับสาธารณูปโภค¹³⁹ จึงสามารถออก ข้อบังคับเกี่ยวกับการควบคุมและจัดการไฟถนนในพื้นที่ของการเคหะแห่งชาติได้ ในกรณีที่มีการ เคหะแห่งใดมีนิติบุคคลชุมชนการเคหะ นิติบุคคลชุมชนการเคหะนั้นก็มีอำนาจในการดูแล และ บำรุงรักษาสาธารณูปโภคและทรัพย์สินที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน¹⁴⁰ นิติบุคคลชุมชนการเคหะในการ บำรุงรักษาไฟถนน ก็อาจทำการปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ให้แสงสว่างแก่ไฟถนนให้ไม่ก่อให้เกิดมลพิษ ทางแสงได้

¹³⁷ พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 มาตรา 21

¹³⁸ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 มาตรา 89

¹³⁹ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 9 ,16

¹⁴⁰ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 25/11

